ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

ХУУЛЬ, ТОГТООЛ, ЗАРЛИГ, ШИЙДВЭР, ХУУЛИЙН ТАЙЛБАР

Монгол Улсын Их Хурлын хэвлэл

1998 оны 5-р сар №5 /72/

ГАРЧИГ

1. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

Гэрээ соёрхон батлах тухай 475
Казиногийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 475
Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай 476

2. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

Бахрейн Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай №25 477
Төслийг санаачлагчид нь буцаах тухай №26 477
Хуулийн төсөл буцаах тухай №27 478
Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай №28 478
Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай №29 480
Тогтоолын төсөл буцаах тухай №30 489
Тогтоолын төсөл буцаах тухай №31 490
Хуулийн төсөл буцаах тухай №32 490
Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнээс чөлөөлөх, гишүүнээр батлах тухай №33 491
Нөхөн сонгууль зарлах тухай №34 492
Нөхөн сонгуулийн зардлын хэмжээ тогтоох тухай №35 492
Ерөнхийлөгчийн хоригийн тухай №36 493
Үндсэн хуулийн Цэцийн 1998 оны 01 тоот дүгнэлтийн тухай №37 493
Үндсэн хуулийн Цэцийн 1998 оны 02 тоот дүгнэлтийн тухай №38 494
Засгийн газрыг огцруулах тухай №39 495
Монгол Улсын Ерөнхий сайдыг томилох тухай №40 496
Хуулийн төсөл буцаах тухай №41 496
Санал хураах комисс байгуулах тухай №48 497
Монгол Улсын Засгийн газрын зарим гишүүнийг томилох тухай №49 497
Зарим хүмүүсийг ажлаас чөлөөлөх тухай №50 498

3. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

Эрдэмтэн, мэргэжилтнүүдийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай №25 499
Б.Алтангэрэлийг элчин сайдаар томилох тухай №28 500

26. Шүүгчийг албан тушаалаас чөлөөлөх тухай №30
27. Шүүгчийг томилох тухай №31

4. МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

28. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн хуулийн зарим заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай №02
29. Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 362 дугаар зүйл, Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 177 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг шийдвэрлэсэн тухай №03
30. Монгол Улсын Засгийн газрын 1997 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн 235 дугаар тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 45 дугаар зүйлийн заалтуудыг зөрчсөн эсэх тухай №04

5. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

31. Дүрэм батлах тухай №43
32. Үндэсний архивын байрыг төрийн тусгай хамгаалалтад авах тухай №44
33. Интернэтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай №45
34. Жагсаалт батлах тухай №49
35. "Түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөр" батлах тухай №51
36. Төрийн албан хаагчийн цалингийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай №52
37. Албан тушаалын цалингийн жишиг шинэчлэн тогтоох тухай №53
38. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай №54
39. Хөрөнгө оруулалтын эрхийн бичгийн баталгаажуулсан ягаан тасалбарыг төлбөрт тооцох тухай №57
40. Төрийн захиргааны зарим байгууллагын суудлын автомашины паркийг шинэчлэх тухай №60
41. Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллагын арга хэмжээнд оролцож байх зардлын тухай №64
42. Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах ажлыг эрчимжүүлэх тухай №65

6. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

43. Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн хуулийн зарим зүйл, хэсгийг тайлбарлах тухай №132

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

3 оны 4 дүгээр Улаанбаатар
ын 9-ний өдөр хот

ГЭРЭЭ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улс, Азийн Хөгжлийн Банкны хооронд 1998 оны 2 дугаар сарын 12-ны өдөр байгуулсан "Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил" Хөтөлбөрийн "Бодлогын өөрчлөлтийн хөтөлбөрийн зээлийн гэрээ" болон "Хөрөнгө оруулалтын төслийн зээлийн гэрээ"-г Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлснийг соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

оны 4 дүгээр Улаанбаатар
ны 1?-ны өдөр хот

КАЗИНОГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Казиногийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг дараахь байдлаар өөрчлөн найруулсугай:

"15.2. Албан ажлын шаардлагаар казинод орох эрх бүхий ...ийн албан хаагчид Зөвлөл тусгай үнэмлэх олгож, энэхүү үнэмлэхээр эдгээр албан хаагчид казинод нэвтрэн орно. Казинотой холбогдолтой асуудлаар гарсан хэрэг, маргааныг хянан шалгах эрх ...й албан тушаалтанд энэ заалт хамаарахгүй."

2 дугаар зүйл. Казиногийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1998 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр	Улаанбаатар хот

ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улс, Европын хөрөнгө оруулалтын бан хооронд 1997 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдөр байгуулсан "Европ хөрөнгө оруулалтын банкны Монгол дахь үйл ажиллагааг зохицуу тухай Ерөнхий хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өр мэдүүлсний дагуу соёрхон батлсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр н 9-ний өдөр | Дугаар 25 | Улаанбаатар хот

Бахрейн Улстай дипломат харилцаа тогтоох тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:
Бахрейн Улстай дипломат харилцаа тогтоосугай.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр і 9-ний өдөр | Дугаар 26 | Улаанбаатар хот

Төслийг санаачлагчид нь буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 40 › зүйлийн 2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ООХ нь:

1998 оны 1 дүгээр сарын 15-ны өдөр Засгийн газраас өргөн лсэн Эрүүл мэндийн үндэсний бодлогын төсөл нь эдийн засаг, м, байгаль орчин зэрэг бүх салбарыг хамарсан цогц, иж бүрэн шаардлагыг хангаагүй байна гэсэн үндэслэлээр хуралдаанд сон гишүүдийн олонхийн саналаар уг төслийг дахин єруулахаар санаачлагчид нь буцаасугай.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдөр | Дугаар 27 | Улаанба хот

Хуулийн төсөл буцаах туха

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн дүгээр зүйлийн 2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хур ТОГТООХ нь:

1998 оны 1 дүгээр сарын 15-ны өдөр Засгийн газраас ө мэдүүлсэн Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль болон холбо зарим хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудын төсө одоогийн дагаж мөрдөж байгаа Нийгмийн даатгалын хуу даатгалын тогтолцооны үндсэн зарчим, үзэл баримтлал, нийгм даатгалын санг бүрдүүлэх журамтай харшилж байна г үндэслэлээр хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхийн сана хуулийн төслийг санаачлагчид нь буцаасугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдөр | Дугаар 28 | Улаанба хот

Зарим газар нутгийг улсын тусгай хамгаалалтад авах тухай

Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 25 д зүйлийн 2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ н

1.Байгалийн бүс, бүслүүрийн иж бүрдэл, өвөрмөц тогтоц, х ховордсон амьтан, ургамал бүхий зарим газар нутгийг дор ду ангиллаар улсын тусгай хамгаалалтад авахаар тогтоосугай:

1/Архангай аймгийн Хангай сумын нутаг дэвсгэ Ноёнхангай, Хатанхангай орчмын газар нутгийг Ноёнхангайн байгн цогцолборт газар болгох;

2/Дорнод аймгийн Хөлөнбуйр, Цагаан овоо, Х аймгийн Баян овоо сумын хилийн зааг дахь Тосон, Хулстай нуур ор

нутгийг Тосон-Хулстайн, Сүхбаатар аймгийн Түмэнцогт, Хэнтий ийн Баян овоо сумын хилийн заагт дахь Хар ямаат, Түмэнцогт уул ын газар нутгийг Хар ямаатын, Дорнод аймгийн Гурванзагал, Хэрлэн, нээн сумын хилийн заагийн Яхь нуур орчмын газар нутгийг Яхь ын байгалийн нөөц газар тус тус болгох.

2.Ноёнхангайн байгалийн цогцолборт газрын хилийн заагийг залтын ёсоор баталсугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

Улсын Их Хурлын 1998 оны
28 дугаар тогтоолын хавсралт

НОЁНХАНГАЙН БАЙГАЛИЙН ЦОГЦОЛБОРТ ГАЗРЫН ХИЛИЙН ЗААГ

Өлзийт уул /2953.4/, түүнээс зүүн хойш орших 2632.7 тоот лөг, Нарийн хясааны даваа /2312.1/, Нарийн хясааны davaанаас зүүн орших Нарийн хясааны гол, Ноёнхангайн голын бэлчирээр дайран нааст уулын ар бэлд ойн хаяанд орших 1-5 тоот шонгууд, 5 тоот оос зүүн урагш Хөх даваany голын баруун урд энгэрт орших 6-8 тоот гуд, Хөх даваany голд цутгадаг горхийн бэлчир, түүнээс зүүн хойш х ойн хаяагаар тойрон Хөх даваа /2754.1/, Бүрэг уул /2889.8/, Бүрэг с зүүн урагш Бүдүүн гичгэнийн голын хөндийд орших 2270.0 тоот лөг, Бүдүүн гичгэнийн голын зүүн талын нуруу нуруулдан 2942.0 өндөрлөг, түүнээс баруун урагш орших 3121.0 тоот өндөрлөг, түүнээс урагш Зүүн голын эхний хэрд орших 3266.7 тоот өндөрлөг, түүнээс н урагш Архангай, Баянхонгор аймгийн хилийн цэсийг даган Хан лайтын нуруунд орших 3120.0 тоот өндөрлөг, түүнээс баруун тийш к 2615.6 тоот өндөрлөг, түүнээс баруун хойш орших 2948.9 тоот лөг, түүнээс баруун тийш орших Хөх даваа /2822.0/, түүнээс баруун орших 2942.8, 3050.0 тоот өндөрлөгүүд, 3050.0 тоот өндөрлөгөөс н тийш орших 2901.1 тоот өндөрлөг, түүнээс баруун хойш орших ' тоот өндөрлөг, түүнээс зүүн хойш орших Өлзийт уул /2953.4/.

oOo

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 9-ний өдөр | Дугаар 29 | Улаанбаа[т]ар хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбө[р]ийг хавсралтын ёсоор батлагсугай.

2.Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний хөтөлбө[рийг] хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авахыг Засгийн газар /М.Энхсайх[ан]/-д даалгасугай.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

Монгол Улсын Их Хурлын 1998 о[ны] 29 дүгээр тогтоолын хавсралт

ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗАР НУТГИЙН ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Хүн төрөлхтөн байгалийг эрхшээлдээ оруулж, [б]аялгийг нь ашиглах замаар улс орноо түргэн хурдацтай хөгжү[үлэх] үйл ажиллагааг давамгайлан явуулж ирснээс дэлхийн байгаль о[рчин] ихээхэн доройтож, байгалийн нөөц баялаг хомсдон, улмаар дэ[лхий] дахиныг хамарсан экологийн хямрал газар авч, нийгэм, э[дийн] засгийн хөгжлийг саармуулах хүчин зүйл боллоо.

1.2. Монгол орны байгаль харьцангуй унаган төрхөө хад[гал]үлдсэн хэдий ч аж ахуйн зохисгүй үйл ажиллагаа, байгаль о[рчны] хувьсал өөрчлөлтөөс шалтгаалан нийгэм, эдийн засаг, байгаль о[рчны] тэнцвэрт харьцаанд үлэмж өөрчлөлт орж, байгаль орчин бохи[рдож,] зарим газарт экологийн тэнцэл алдагдах хандлага ажиглагдаж б[айна.] Сүүлийн 40 гаруй жилд ховор ан амьтан, ургамлын зарим [төрөл] зүйл устах, бэлчээр талхлагдан хөрсний үржил шим муудах, цө[лжих,] ой, усны нөөц хомсдох, хот суурингийн агаарын бохирдол [нэмэгдэх] зэргээр амьдрах орчны чанар доройтож байна. Иймд нийт [газар] нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд эрчимтэй ашиглалтын б[олон] хамгаалалтын газар нутгийн оновчтой харьцаа тогтоосны ү[ндсэн]

цааш дын хөгжлийн төлөвийг томъёолох шаардлагатай болж
а.

1.3. Байгаль орчны доройтлыг хязгаарлан зогсоох, байгалийн
ёсны шүтэлцээт харилцаа хэвийн үйлчлэх нөхцөлийг хангахад
й хамгаалалттай газар нутаг шийдвэрлэх үүрэг гүйцэтгэдэг
хыг дэлхийн бусад орны туршлага харуулж байна.

1.4. Монгол Улс дэлхийн шим мандлын өвөрмөц бүрдэл
болсон экологийн эмзэг орчин бүхий унаган байгалиа
алах, түүндээ зохицсон уламжлалт аж ахуйгаа хүн төрөлхтний
иргэншлийн нийтлэг ололтоор баяжуулан хөгжүүлэх үүднээс
огийн тэнцлийг хангахад онцгой нөлөө бүхий газар нутгаар
йн тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг үе шаттайгаар
күүлж байна. 1995 онд Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай
, 1997 онд Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн
й хуулийг тус тус баталж, газар нутгийг хамгаалалтад авах,
лах, түүний унаган төрхийг хадгалах, хамгаалахтай холбогдсон
шааг хууль зүйн хувьд зохицуулах нөхцөл бүрдсэн боловч
й хамгаалалттай газар нутгийн талаар баримтлах урт хугацааны
гэй бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлэх шаардлага гарч байна.

1.5. Байгалийн баялгийн ашиглалт эрчимжиж, үйлдвэрлэлт,
амын төвлөрөл ихэссэнтэй уялдан байгаль орчин доройтож
аг харгалзан, экологийн тэнцлийг хангах, Үндсэн хуульд заасан
ийнхээ эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг баталгаажуулах
гоор дэлхийн тогтвортой хөгжлийн түгээмэл үзэл баримтлалд
үүлэн Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үндэсний
бөрийг /цаашид "Хөтөлбөр" гэх/ боловсруулсан болно.

1.6. Хөтөлбөр нь төрөөс тусгай хамгаалалттай газар нутгийн
р ойрын 20 жилийн хугацаанд баримтлах бодлогын үндсэн
л, хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлсон баримт бичиг мөн.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, хэрэгжүүлэх хугацаа, зарчим

2.1. Хөтөлбөрийн зорилго нь Монгол орны экологийн
ийг хангахад онцгой ач холбогдол бүхий газар нутгийг
сан тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өөрийн орны
өц нөхцөл байдал болон олон улсын жишиг, хандлагад
үүлэн хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлж,
жүүлэх үйл ажиллагааг тогтооход оршино.

2.2. Хөтөлбөрийг 1998 оноос эхлэн дараах үе шаттайгаар
жүүлнэ:

- Нэг дэх үе шат : 2005 он хүртэл;
- Хоёр дахь үе шат: 2005 - 2015 он;
- Гурав дахь үе шат: 2015 оноос хойш.

Тухайн Засгийн газар бүрэн эрхийнхээ хугацаанд
бөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулж
лтийг хангана.

2.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараахь зарчмыг баримт
2.3.1. Хөтөлбөр нь байгаль, орчныг хамгаалах
хөтөлбөр, нийгэм, эдийн засаг, бүс нутгийг хөгжүүлэх бодлого,
ажиллагаатай уялдан, харилцан зохицсон байх;

2.3.2. төрийн болон төрийн бус байгууллага
ахуйн нэгж, иргэдийг Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажилла
өргөнөөр оролцох нөхцөл бүрдүүлж, тэдний хувь нэмрийг хөх
дэмжих;

2.3.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд Монгол
өргөн уудам нутгийн байгаль, цаг уурын өвөрмөц нөхцөл, аж
эрхлэх онцлог, иргэдийн нийгмийн хэрэгцээ, шаардлагыг харг
уян хатан байх.

Гурав. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн талаарх бодлогын чиглэл

3.1. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн асуудал нь ба
хамгаалах төрийн бодлогын цөм байж, байгалийн болон
соёлын өвийг хадгалан хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, эколо
тэнцлийг баталгаажуулах гол үндэс болно.

3.2. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн талаар бари
бодлого нь тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг хөгжү
түүний удирдлага, зохион байгуулалт, боловсон хүчин, т
хангамжийн хувьд орчин үеийн шаардлага, олон улсын түв
хүргэхэд чиглэгдэнэ.

3.3. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг т
ивээл, дэмжлэг, зохицуулалтаар хөгжүүлэхдээ байгаль орчин,
засаг, нийгмийн хөгжлийн уялдааг хангах чиглэлийг баримтална

3.4. Байгалийн унаган төрхийг хадгалах, экологийн тэн
хангах, байгалийн баялгийг арвижуулах, байгаль, түүх, соёлын
хамгаалах зорилгоор байгалийн бүс, бүслүүрийн үндсэн шинж
бүрдлийг төлөөлсөн, экологийн онцгой ач холбогдол бүхий
нутгаар тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөж
нийт улсын нутаг дэвсгэрийн 30-аас доошгүй хувьд хүргэнэ.

3.5. Байгаль орчны төлөв байдал, аж ахуйн үйл ажилла
онцлогийг харгалзсан төрөл бүрийн зорилго, үүрэг бүхий т
хамгаалалттай газар нутгийн хэлбэрийг хөгжүүлнэ. Ингэхдээ:

3.5.1. экологийн давтагдашгүй онцлог,
холбогдлоороо ялгарах зарим газар нутгийг Олон улсын
мандлын нөөц газар болон Дэлхийн өвийн сүлжээнд хамруула
улсын нутаг дэвсгэрийг дэлхийн шим мандлын хамгаалалтта
нутаг болгохыг эрмэлзэнэ.

3.5.2. доройтсон орчин бүхий газар нутгийг
хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээнд хамруулан нөхөн сэргээ
хэмжээ авна.

3.5.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүс
ийг экологийн баримжаатай тогтвортой хөгжлийн загвар нутаг
н хөгжүүлнэ.

3.6. Нийгмийн хөгжлийн шаардлагад нийцүүлэн тусгай
алалттай газар нутгийн эрх зүйн таатай орчинг бүрдүүлж,
ий удирдлагын тогтолцооны оновчтой бүтцийг бий болгож,
 үеийн шаардлага, эрэлт, хэрэгцээг хангасан боловсон хүчнээр
үүлнэ.

3.7. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн байгалийн баялгийн
лалтыг экологийн даацад нийцсэн, байгаль орчинд сөрөг
үй хэлбэрээр явуулах нөхцөл бүрдүүлнэ.

3.8. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт явуулах судалгаа,
шилгээний ажил нь байгалийн зүй тогтол, экологийн үйл явцыг
 мэдэх, тухайн газар нутгийн менежментийн үйл ажиллагааны
лэл болоход чиглэгдсэн байна.

3.9. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг болон түүний орчны
 амьдарч буй хүмүүсийг тухайн нутгийн төлөвлөлт,
алалтын үйл ажиллагаанд өргөнөөр хамруулан, тэдний
ийн асуудлыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

3.10. Байгалийн баялгийн ашиглалтаас олж буй аливаа ашиг,
ын тодорхой хувийг тусгай хамгаалалттай газар нутгийн байгаль
 доройтохоос урьдчилан сэргийлэх, байгалийн нөөцийг нөхөн
х арга хэмжээнд зарцуулдаг журамд шилжинэ.

3.11. Байгалийн гоо үзэсгэлэн хэмээх нөөцийг байгалийн
 жуулчлал хөгжүүлэх замаар аж ахуйн эргэлтэд оруулж, түүнийг
ь хамгаалах нэг гол хэрэгсэл болгон ашиглах нөхцөлийг
үлнэ.

3.12. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг хөгжүүлэхэд
 улс, олон улсын байгууллагатай хамтын ажиллагааг
үүлнэ.

Дөрөв. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

Хөтөлбөрөөр тавигдсан зорилтууд үйл ажиллагааны дараахь
ээр хэрэгжинэ:

4.1. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний талаар:

4.1.1. экологийн тэнцлийг хангах, биологийн төрөл
йг хамгаалахад онцгой ач холбогдол бүхий газар нутгийг зохих
урын дагуу тогтоож тусгай хамгаалалттай газар нутгийн
энд үе шаттайгаар хамруулах;

4.1.2. ховор, ховордсон амьтан, нүүдлийн шувуудын
 орчин, экологийн тогтолцооны иж бүрдлийг хамгаалах
ор хөрш орнуудтай хамтарсан хамгаалалттай газрыг байгуулах;

4.1.3. Олон улсын шим мандлын нөөц газрын болон
н өвийн сүлжээнд хамруулах газар нутгийн үндэслэлийг

боловсруулж, асуудлыг холбогдох олон улсын байгууллагад та шийдвэрлүүлэх.

4.2. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн эрх зүйн орч бүрдүүлэх хүрээнд:

4.2.1. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн ту хуулийг төгөлдөржүүлж, бусад хууль тогтоомжтой нягт уялдуулах;

4.2.2. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орч бүсийн менежментийн үйл ажиллагаатай холбоотой эрх зүйн бари бичгүүдийг боловсруулж мөрдүүлэх;

4.2.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ улсаас олгож буй төсвөөс бусад хөрөнгийн эх үүсвэр нэмэгдүүлэх хууль зүй, эдийн засгийн үндсийг бүрдүүлэх;

4.2.4. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн талаа олон улсын гэрээ, конвенцид нэгдэн орох.

4.3. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн удирдлага, зохи байгуулалтын талаар:

4.3.1. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээн удирдлага, зохион байгуулалтын оновчтой хувилбарыг сонгож, ажиллагааны стратеги, бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр боловсру хэрэгжүүлэх;

4.3.2. байгалийн нөөц, дурсгалт газрууд хамгаалалтыг бэхжүүлэхэд орон нутгийн болон төрийн захиргаа байгууллагуудыг мэргэжлийн удирдлагаар хангах, дэмжлэг үзүүлэх;

4.3.3. тусгай хамгаалалттай газар нутг хамгаалалтын захиргаадыг бэхжүүлж, удирдлагын биеэ даасан ажиллагааг нь дэмжих.

4.4. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний болов хүчний талаар:

4.4.1. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ боловсон хүчнийг бэлтгэх, сургахад чиглэгдсэн нэгдсэн хөтөл боловсруулж, тодорхой үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх, сургалтын бү арга технологи, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгож, тогт жигд явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

4.4.2. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ ажилтнуудыг бие даан боловсорч, тогтвор суурьшилтай ажи нөхцөл бололцоогоор хангах.

4.5. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн менежм байгалийн баялгийн ашиглалтын талаар:

4.5.1. тусгай хамгаалалттай газар нутагт ая жуулчлалыг хөгжүүлэх хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх, ту хамгаалалттай газар нутаг бүр өөрийн үйл ажиллагааны урт бог хугацааны зорилтыг тодорхойлсон менежментийн төлөвл боловсруулж хэрэгжүүлэх;

4.5.2. тусгай хамгаалалттай газар нутгийг байгалийн ггаас хамгаалж, доройтсон орчинг нөхөн сэргээх арга хэмжээ

4.5.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн болон ы бүсийн байгалийн баялгийн ашиглалтыг байгаль орчинд өлөх байдлын үнэлгээний үндсэн дээр зохицуулж, орчиндоо й, хаягдалгүй, дэвшилт технологи нэвтрүүлэн ашиглах;

4.5.4. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны йн нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалтыг арлах, нөхөн сэргээгдэх баялгийн менежментийг сайжруулах;

4.5.5. тусгай хамгаалалттай газар нутагт онцгой ач эгдолтой ашигт малтмалын нөөц илэрч, түүнийг ашиглах шгүй шаардлага гарсан тохиолдолд мэргэжлийн байгууллагын і, дүгнэлтийг үндэслэн тухайн газар нутгийг хамгаалалтын імээс гаргах асуудлыг зохих хууль тогтоомжийн хүрээнд дуулах.

4.6. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт дахь судалгаа, жилгээний ажлын талаар:

4.6.1. тусгай хамгаалалттай газар нутагт байгалийн байдал, түүний хувьсал өөрчлөлтийг тогтоох болон жментийг боловсронгуй болгоход чиглэгдсэн судалгааг ээлж тай зохион байгуулах;

4.6.2. тусгай хамгаалалттай газар нутагт хийсэн гааны үр дүн, баримт, мэдээллийг нэгдсэн санд төвлөрүүлэх;

4.6.3. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд заасны тусгай хамгаалалттай газар нутгийн байгаль орчны төлөв лл үнэлгээ өгөх хяналт шинжилгээний нэгдсэн сүлжээг үлэх.

4.7. Байгаль орчны сургалт, сурталчилгааны талаар:

4.7.1. тусгай хамгаалалттай газар нутгийг түшиглэн эд экологийн боловсрол, хүмүүжил олгох мэдээлэл, лчилгааны сүлжээг бий болгож үйл ажиллагаа нь олжуулах;

4.7.2. дээд, ерөнхий болон албан бус боловсролын гийн сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд тусгай хамгаалалттай нутгийн талаар тусгах;

4.7.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн үүрэг, ач эгдлын талаар хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр өргөн сурталчилж, мын мэдлэг, мэдээллийн түвшинг байнга дээшлүүлэх.

4.8. Олон нийтийн оролцоог дээшлүүлэх, орчны бүсийг үлэх талаар:

4.8.1. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн алалтын захиргаа нь менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах,

түүнийг хэрэгжүүлэх ажилд нутгийн иргэдийг татан оролц нөхцөл бүрдүүлэх;

4.8.2. газар нутгийг тусгай хамгаалалтад ав нутгийн иргэдээс байгалийн баялгийг ашиглах хязгаарлалтын хэм тогтоож, түүнийг нөхөх арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх;

4.8.3. байгаль хамгаалах чиглэлээр үр бүтэ ажиллаж байгаа иргэд, аж ахуйн болон олон ний байгууллагуудыг дэмжих, урамшуулах, олон нийтэд сурталчлах;

4.8.4. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн с бүсийн тухай хуульд заасан журмын дагуу тусгай хамгаалалттай нутгийн орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөө боловс хэрэгжүүлэх.

4.9. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн санхүүжилт, материаллаг баазын талаар:

4.9.1. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн су нормативаар санхүүжүүлэх зарчимд шилжиж, бие даан х бололцоог бүрдүүлэх;

4.9.2. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сул эн тэргүүнд санхүүжүүлэх шаардлагатай менежментийн зорилт тодорхойлж, холбогдох санхүүжилтийг гадаад орны тусламж, улсын байгууллагын шугамаар шийдвэрлэх алхамуудыг хийх;

4.9.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн су хөгжүүлэхэд шаардлагатай техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөм хангах, энэ чиглэлээр гадаадын болон дотоодын хөрөнгө оруул санхүү, зээл, татварын тааламжтай нөхцөл бүрдүүлэх талаар хэмжээ авах.

4.10. Олон улсын хамтын ажиллагааны хүрээнд:

4.10.1 гадаад орнотой байгуулах гэрээ, хэлэл тусгай хамгаалалттай газар нутгийн асуудлыг тодорхой чигл тусгаж хэрэгжүүлэх;

4.10.2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд Н Үндэстний байгууллагын төрөлжсөн байгууллага, олон улсын байгууллага, гадаад орнуудтай хамтран ажиллах, төсөл хэрэгжүү

4.10.3. тусгай хамгаалалттай газар нутаг, т орчны бүсийг хөгжүүлэхэд чиглэгдсэн Итгэмжлэлийн са хөрөнгө, гадаад орны тусламж, хандивыг зохистой хуваа оновчтой зарцуулахад онцгой анхаарах.

Тав. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

5.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнги үүсвэрийг улсын төвлөрсөн болон орон нутгийн төсөвт санхүүжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

5.2. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаа захиргаадыг бэхжүүлж, шаардлагатай техник хэрэгслээр ха

улсын байгууллага, гадаад орны зээл, тусламжийн хөрөнгийн хэсгийг зарцуулна.

5.3. Тусгай хамгаалалттай газар нутагт байгалийн баялаг ласны төлбөр болон аялал, жуулчлал, бусад ажил, үйлчилгээ эны орлогын тодорхой хэсгийг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд лна.

5.4. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хандив, тусламж, нөөц бололцоог ашиглан тусгай хамгаалалттай газар нутгийн айгуулж ажиллана.

Зургаа. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үе шат

6.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх нэг дэх үе шатанд тусгай алалттай газар нутгийн талаар төрөөс баримтлах бодлого, л боловсрогдож, тэдгээрийн хамгаалалт, зохистой [illegible]тыг х, удирдлага, зохион байгуулалт боловср[illegible]ход ргдсэн хууль зүй, эдийн засгийн тааламжтай [illegible]рдсэн . Энэхүү үе шатанд:

6.1.1. улсын тусгай хамгаалалтад [illegible]ах газар йн дараалльг зохих судалгаа, шалгуурын [illegible]огтоосны н дээр тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг Засгийн н үйл ажиллагааны хөтөлбөрт заасан хэмжээнд өргөжүүлж, алалттай зарим нутгийг Олон улсын шим мандлын болон йн өвийн сүлжээнд хамруулна;

6.1.2. тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүний орчны н байгалийн баялгийг үр өгөөжтэй ашиглах хууль зүй, эдийн зохион байгуулалтын үндсийг бэхжүүлж, хууль тогтоомжийн жилтийг сайжруулна;

6.1.3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний лагыг оновчтой болгон бэхжүүлж, боловсон хүчний 50-иас гүй хувийг мэргэжлийн түвшинд бэлтгэхээс гадна төв, орон йн холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудын ажлын уялдаа ог дээшлүүлж, үйл ажиллагааг нь тогтворжуулна;

6.1.4. хуульд заасны дагуу тусгай хамгаалалттай газар түүний орчны бүсийн хөгжлийн зорилтыг тодорхойлсон кментийн төлөвлөгөөг боловсруулж үе шаттайгаар хэрэгжүүлж э;

6.1.5. аялал, жуулчлалыг шинжлэх ухааны лэлтэй хөгжүүлэх үндэс суурь тавигдаж, эдийн засгийн өндөр иг өгч эхэлнэ;

6.1.6. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн байгаль төлөв байдалд үнэлгээ өгөх байгаль орчны хяналт эилгээний сүлжээг улсын хэмжээнд байгуулж, мэдээллийн сан үлнэ;

6.1.7. гадаад орон, олон улсын байгууллагын аар хэрэгжиж буй тусгай хамгаалалттай газар нутгийн

чиглэлийн төсөл, арга хэмжээний үр дүн, өгөөжийг дээшлүү
тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн хөгжлийг тэт
хамтын ажиллагааны хүрээг өргөжүүлнэ.

6.2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хоёр дахь үе шат
тогтвортой хөгжлийн талаархи төрийн бодлогын зорилтууд хэрэг
шатандаа орж, зарим үр дүн гарч эхэлсэн байна. Энэхүү үе шатанд

6.2.1. нийт нутаг дэвсгэрт экологи, эдийн засг
бүсчлэлтэй уялдан эрчимтэй ашиглалтын болон хамгаалалт
нутгийн зохистой харьцаа тогтож, тусгай хамгаалалттай га
нутгийн сүлжээг Хөтөлбөрийн 3.4-т заасан хэмжээнд хүргэж, тус
хамгаалалттай газрын 10 хүртэл хувь нь доройтсон газар байх
өргөж үлнэ;

[illegible] 6.2.2. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн чиглэл
гарса[illegible]огтоомжийг тухайн үеийн нийгмийн хөгжл
шаард[illegible]жүүлэн төгөлдөржүүлж, байгаль орчны чадавх
дэвшүүл[illegible]ентийн арга хэрэгсэл болгон шинэчилнэ;

[illegible]3. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн удирдл
зохион ба[illegible], материаллаг бааз, мэргэжлийн боловсон хүчи
хангамж, тэдгээрийн чадварыг бэхжүүлнэ;

6.2.4. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаал
орчны бүсийн хөгжлийг тодорхой түвшинд хүргэж, иргэ
байгалиа хамгаалах сэтгэлгээг улам бүр төлөвшүүлнэ;

6.2.5. тусгай хамгаалалттай газар нутгийн байгал
гоо үзэсгэлэн, түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг үр өгөөж
ашиглахад чиглэгдсэн үйлчилгээ, дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.

6.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх гурав дахь үе шатанд тус
хамгаалалттай газар нутаг болон түүний орчны бүс нь Монгол о
тогтвортой хөгжлийн үлгэр жишээ нутаг болон хөгжих эх үү
тавигдаж, тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээний менеж
олон улсын жишигт хүрсэн байна.

6.4. Монгол Улс экологийн баримжаатай тогтво
хөгжлийн бүс нутаг болох талаар Нэгдсэн Үндэстний Байгууллa
1992 оны "Байгаль орчин ба тогтвортой хөгжил" сэдэвт бага хур
дэвшүүлсэн тунхаглал биелэлээ олох нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Долоо. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр гарах үр дүн

7.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр байгаль орчныг хамга
асуудлыг нийгмийн тэргүүлэх чиглэлийн нэг болгож, хүн байгал
харилцан шүтэлцээг хангаж, нийгэм нь байгалдаа зохицон тогтво
хөгжих, Монгол орны байгалийн баялгийг хамгаалах, зохи
ашиглах, байгалийн жамаар нөхөн сэргэх нөхцөлийг бүрдүүл
чиглэгдсэн экологийн баримжаат төрийн бодлогын чухал зорил
биелэлээ олно.

7.2. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн иж бүрэн,
даасан сүлжээ бүрэлдэж, тогтвортой, тасралтгүй үйл ажилл

лах нөхцөл бүрдэнэ. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ жиж, хамгаалалтын захиргаад бүх талаар бэхжин, менежмент нь улсын жишигт хүрсэн байна.

7.3. Байгалийн баялгийн ашиглалт, хамгаалалтын зохистой хэмжээ тогтсоны үндсэн дээр тусгай хамгаалалттай газар нийн орчны бүсийн тогтвортой хөгжил хангагдаж, хүн амын ралын түвшин дээшлэх болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр н 10-ны өдөр	Дугаар 30	Улаанбаатар хот

Тогтоолын төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 40 р зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТООХ нь:

1.Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Энхтайванаас 1997 оны 12 р сарын 1-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн "Монгол Улсын шүүхийн чийн зэрэг дэвийн тухай дүрэмд өөрчлөлт оруулах тухай", үгчийн шүүн таслах ажлын онцгой нөхцөлийн нэмэгдэл, ийг олгох журамд өөрчлөлт оруулах тухай" Монгол Улсын Их ын тогтоолын төслийг шүүгч нарын албан тушаалын цалингийн ээг 1997 онд нэмэгдүүлсэн, 1998 оны төсөвт эх үүсвэр нь гдаагүй, түүнчлэн Шүүх эрх мэдлийн болон хууль сахиулах уллагуудын бүтэц, орон тоо, зохион байгуулалт, албан хаагчдын лах нөхцөл, нийгмийн баталгаа хангах арга хэмжээг нэгдсэн эгтойгоор иж бүрэн авч үзэх нь зүйтэй гэсэн үндэслэлээр уг олын төслийг санаачлагчид нь буцаасугай.

2.Шүүх эрх мэдлийн болон хууль сахиулах байгууллагуудын , орон тоо, зохион байгуулалт, албан хаагчдын ажиллах нөхцөл, мийн баталгаа хангах арга хэмжээг иж бүрнээр судлан үзэж, эгдох хууль тогтоомжийг боловсруулж, өргөн мэдүүлэхийг Хууль байнгын хороо /Ч.Отгонбаяр/-нд даалгасугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдөр	Дугаар 31	Улаанбаат хот

Тогтоолын төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Хурлаас ТОГТООХ нь:

Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Хувьтөгөлдөрөөс 1998 оны дугаар сарын 18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн "Прокурорын ал тушаалын цалингийн хэмжээ тогтоох тухай" Монгол Улсын Хурлын тогтоолын төслийг прокурорын албан тушаалын цал нэмэгдүүлэхдээ зөвхөн шүүгч, прокурор нарын цалинг адил үндэслэлээр цалингийн хэмжээг харьцуулан гаргасан нь боди биш, түүнчлэн 1998 онд прокуроруудын цалинг төсөвт тооцсон илүүгээр нэмэгдүүлэх санхүүгийн боломжгүй байгаа, тэдгээрі цалин, нийгмийн баталгааны асуудлыг шүүх эрх мэдлийн бо хууль сахиулах байгууллагуудын хэмжээнд иж бүрнээр судлан ү шийдвэрлэх шаардлагатайг үндэслэн уг тогтоолын төсл санаачлагчид нь буцаасугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 16-ны өдөр	Дугаар 32	Улаанбаат хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 40 дүгээр зүйл 2 дэх хэсгийн 4 дэх заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хура ТОГТООХ нь:

1.Засгийн газраас 1998 оны 3 дугаар сарын 9-ний өдөр өр мэдүүлсэн Орон сууцны тухай хуулийн төсөл нь орон суу төлөвлөлт, санхүүжилтийн асуудлыг цогц байдлаар авч үзээгүй, с сууцны ашиглалт, үйлчилгээний салбарыг зах зээлийн нөхц өөрчлөн зохион байгуулах, түүнд оролцогч төрийн болон хув

уллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн эрх, үүрэг, хариуцлагын злыг орхигдуулсан, хуулиар зохицуулах объектыг зөрчилтэй рхойлсон, орон сууц нь нийтийн эрх ашгийг хөндсөн нийгмийн г асуудал болохынх нь хувьд түүнийг нийгмийн хамгааллын гсэл болгох талаас хуулийн зохицуулалт хийгдээгүй гэсэн слэлээр энэхүү хуулийн төслийг хууль санаачлагчид нь асугай.

2. Засгийн газраас 1998 оны 3 дугаар сарын 9-ний өдөр н мэдүүлсэн Орон сууц хувьчлах тухай, Дундын өмчлөлийн орон ны тухай болон Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан рын хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудын төсөл нь сууц хувьчлах бодлогод нийцээгүй, төрийн өмчийн орон сууцыг эний үндсэн дээр иргэдэд эзэмшүүлэх эрхийг хязгаарлах ıгатай болсон байна гэсэн үндэслэлээр эдгээр хуулиудын ийг санаачлагчид нь буцаасугай.

3. Орон сууцны тухай хуулийн төслийг энэ тогтоолын 1-д н үндэслэлийг харгалзан дахин боловсруулж 1998 оны 5 р сарын 15-ны дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг йн газар /М.Энхсайхан/-т даалгасугай.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр н 16-ны өдөр | Дугаар 33 | Улаанбаатар хот

Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнээс чөлөөлөх, гишүүнээр батлах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний эрх зүйн байдлын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5 дахь заалтыг лэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Өөрийнх нь гаргасан хүсэлтийг үндэслэн Улсын Их Хурлын үн Д.Хувьтөгөлдөрийг Нийгмийн бодлогын байнгын хорооны лэхүүнээс чөлөөлж, Байгаль орчин, хөдөөгийн хөгжлийн ын хорооны гишүүнээр баталсугай.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдөр — Дугаар 34 — Улаанбаатар хот

Нөхөн сонгууль зарлах тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 д хэсгийн 3, Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн 42 дуга зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурла ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн 37 дугаар тойрог да нөхөн сонгуулийн санал хураалтыг 1998 оны 5 дугаар сарын 31-ний өд явуулахаар тогтоосугай.

2. Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрөөс эхл дагаж мөрдөнө.

ДАРГА — **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдөр — Дугаар 35 — Улаанбаата т

Нөхөн сонгуулийн зардлын хэмжээ тогтоох тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн 5 дугаар зүйлий дахь хэсэг, Сонгуулийн ерөнхий хорооноос ирүүлсэн саналыг үндэс Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн 37 дугаар тойр явуулах нөхөн сонгуульд улсын төвлөрсөн төсвөөс зарцуулах зардл хэмжээг 5 423 080 төгрөг байхаар тогтоосугай.

2. Нөхөн сонгуульд зарцуулах зардлыг төсвийн холбогдох хэсг гаргахыг Засгийн газар /М.Энхсайхан/-т даалгасугай.

3. Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдрөөс эх дагаж мөрдөнө.

ДАРГА — **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

‹ оны 4 дүгээр ын 17-ны өдөр	Дугаар 36	Улаанбаатар хот

Ерөнхийлөгчийн хоригийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 26 ар зүйлийн 3 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТООХ нь:

1.Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс Казиногийн тухай хуулийн угаар зүйлийн 10 дахь хэсэгт тавьсан хоригийг хүлээн авах эмжтой гэж үзсүгэй.

2.Монгол Улсын Ерөнхийлөгчөөс Казиногийн тухай хуулийн дугаар зүйлд тавьсан хоригийг хүлээн авч хуулийн 15 дугаар ийн 2 дахь хэсгийг эрүү, иргэний болон захиргааны тодорхой ийг хянан шалгах эрх бүхий албан тушаалтанд хамаарахгүй аар тодруулан найруулах нь зүйтэй гэж үзсүгэй.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр ын 17-ны өдөр	Дугаар 37	Улаанбаатар хот

Үндсэн хуулийн цэцийн 1998 оны О1 тоот дүгнэлтийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 27 ар зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТООХ нь:

1.Банкны тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийн кны эрх хүлээн авагчийг томилсон нь үндэслэлгүй гэж үзвэл энэ й гомдлыг банкны эрх хүлээн авагчийг томилогдсоноос хойш 30 гийн дотор дараах этгээд шүүхэд гаргах эрхтэй:

1/банкны дүрмийн сангийн 25-аас доошгүй хувийг шсэн гишүүн;

2/банкны нийт хадгаламжийн 25-аас доошгүй хувийг шигч;

3/банкны төлөх бусад төлбөрийн 25-аас доош хувийг эзэмшигч гэсэн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуули арван дөрөвдүгээр зүйл, арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх хэсги зөрчсөн байна гэсэн Үндсэн хуулийн цэцийн 1998 оны 1 дүгэ сарын 28-ны өдрийн 01 тоот дүгнэлтийн 1 дэх заалтыг хүлэ зөвшөөрөх боломжгүй гэж үзсүгэй.

2.Банкны тухай хуулийн 7 дугаар бүлгийн бусад зүйл, за Монгол Улсын Үндсэн хуулийн дээр дурдсан зүйл, заалт зөрчөөгүй байна гэсэн дүгнэлтийн 2 дахь заалтыг хүлэ зөвшөөрсүгэй.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 17-ны өдөр   Дугаар 38   Улаанбаата хот

Үндсэн хуулийн цэцийн 1998 оны 02 тоот дүгнэлтийн тухай

"Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжи хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" Монгол Улсын 1997 оны дугаар сарын 19-ний өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн заалт Монгол Улсын Үндсэн хууль зөрчиж байна гэж үзсэн ир Л.Баасанхүү, Д.Цогт-Очир, Д.Дэмбэрэл нарын гомдлын да гаргасан Үндсэн хуулийн цэцийн 1998 оны 02 тоот дүгнэлт хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Үндсэн хуулийн цэцийн 1998 оны 2 дугаар сарын 24-н өдрийн 02 тоот дүгнэлтийн:

"1.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжи тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 1997 оны 12 дуг сарын 19-ний өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан "Нийгми даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дугаар зүйлд дор дурдсан агуулгатай 5 дахь хэсэг нэмсүгэй:

1/ 5 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: "5.Өндөр на тэтгэвэр авагч хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа бол түүн тогтоолгосон тэтгэврийг дор дурьдсан хувиар олгож тооцно.

1. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг хоёр дахин эгдүүлснээс бага бол 1ОО хувиар;

2. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлснээс бол 6О хувиар;

3. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлого амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг 3 дахин нэмэгдүүлснээс бол 4О хувиар."; гэсэн нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн арван эвдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Хүнийг... ажил, албан лалаар нь ялгаварлан гадуурхаж ул болно" гэсэн заалтыг, Үндсэн ийн арван зургадугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "Иргэд... өндөр лах, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хүүхэд төрүүлэх, асрах болон ьд заасан бусад тохиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй н заалтыг тус тус зөрчжээ" гэж үзсэн Үндсэн хуулийн цэцийн оны О2 тоот дүгнэлтийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр н 22-ны өдөр — Дугаар 39 — Улаанбаатар хот

Засгийн газрыг огцруулах тухай

1998 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдөр Улсын Их Хуралд ирүүлсэн ийн газар бүрэн бүрэлдэхүүнээрээ огцрох тухай Монгол Улсын хий сайд М.Энхсайханы мэдэгдлийг хэлэлцээд, нууцаар санал ахад чуулганы хуралдаанд оролцсон Улсын Их Хурлын гишүүдийн 59 уюу 98,3 хувь нь Засгийн газрыг огцруулах нь зүйтэй гэж санал өгсөн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, н гуравдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын лдааны дэгийн хуулийн 17, 19 дүгээр зүйл, Засгийн газрын тухай ийн 4 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их лаас ТОГТООХ нь:

1. Засгийн газрыг бүрэн бүрэлдэхүүнээр нь огцруулсугай.

2. Шинэ Ерөнхий сайдыг томилогдох хүртэл үүрэгт ажлаа этгэж байхыг Ерөнхий сайд /М.Энхсайхан/-д, шинээр Засгийн газрын

гишүүн-сайд томилогдтол үүрэг ажлаа гүйцэтгэж байхыг Засгийн газры
гишүүдэд даалгасугай.

3. Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдрөөс эхл
дагаж мөрдөнө.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр — Дугаар 40 — Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Ерөнхий сайдыг томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 д
хэсгийн 6 дахь заалт, Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэги
хуулийн 15 дугаар зүйл, нууц санал хураалтын дүнг үндэслэн Монг
Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Ерөнхий сайдаар Цахиагийн Элбэгдорж
томилсугай.

2.Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдрөөс эхл
дагаж мөрдөнө.

ДАРГА **Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдөр — Дугаар 41 — Улаанбаата хот

Хуулийн төсөл буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 40 дүг
зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ н

Засгийн газраас 1998 оны 3 дугаар сарын 12-ны өдөр өр
мэдүүлсэн "Зарим бараанд ногдуулах экспортын гаалийн татварын хэмж
тогтоох тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай" хуулийн төсл
боловсруулахдаа Засгийн газар экспортын гаалийн татварын асууд
нэгдсэн бодлоготойгоор цогцолбор авч үзээгүй, хаягдал зэс, гуул

ортын гаалийн татварын хэмжээг нэмэгдүүлэх нь аж ахуйн нэгж, уулага, иргэдийн хэрэгцээнд байгаа зэс бүхий зүйлсийг хулгайлахыг оох оновчтой арга зам мөн эсэхийг судалж үзэх шаардлагатай гэсэн ислэлээр уг хуулийн төслийг санаачлагчид нь буцаасугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр
н 29-ний өдөр Дугаар 48 Улаанбаатар хот

Санал хураах комисс байгуулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүдийг томилох асуудлаар л хураалтыг зохион байгуулж, дүнг нэгтгэх үүрэг бүхий комиссыг н Их Хурлын гишүүн Д.Бохышарга, С.Болдхэт, Шийлэгийн Батбаяр, онбаатар, С.Төмөр-Очир нарын бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

оны 4 дүгээр
н 29-ний өдөр Дугаар 49 Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Засгийн газрын зарим гишүүнийг томилох тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйлийн 1 хэсгийн 6 дахь заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын лээхүүний тухай хуулийн 1 дүгээр зүйл, Монгол Улсын Их ын хуралдааны дэгийн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, санал хураалтын дүнг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТООХ нь:

1. Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүн, Байгаль орчны ар Сангажавын Баярцогт;

Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүн, Гадаад харилц сайдаар Ринчиннямын Амаржаргал;

Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүн, Сангийн сай Бат-Эрдэнийн Батбаяр;

Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүн, Хөдөө аж үйлдвэрийн сайдаар Норовын Алтанхуяг;

Монгол Улсын Засгийн газрын гишүүн, Хууль зүйн сай Сарангийн Батчулуун нарыг тус тус томилсугай.

2. Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 29-ний өд эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 29-ний өдөр Дугаар 50 Улаанбаа хот

Зарим хүмүүсийг ажлаас чөлөөлөх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн хорин тавдугаар зүйли дэх хэсгийн 6 дахь заалт, Монгол Улсын Засгийн газрын хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэж, Засгийн га зарим гишүүдийг томилсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Хурлаас ТОГТООХ нь:

1. Цохиогийн Адьясүрэнг Монгол Улсын Засгийн га гишүүн, Байгаль орчны сайдын;

Шүхэрийн Алтангэрэлийг Монгол Улсын Засгийн га гишүүн, Гадаад харилцааны сайдын;

Пунцагийн Цаганыг Монгол Улсын Засгийн га гишүүн, Сангийн сайдын;

Лувсанбалдангийн Нямсамбуу Монгол Улсын За газрын гишүүн, Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрийн сайдын;

Жүгнээгийн Амарсанааг Монгол Улсын Засгийн г гишүүн, Хууль зүйн сайдын үүрэгт ажлаас тус тус чөлөөлсүгэй.

2. Энэ тогтоолыг 1998 оны 4 дүгээр сарын 29-ний ө эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА Р.ГОНЧИГДОР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

4 оны 4 дүгээр ын 7-ны өдөр	Дугаар 25	Улаанбаатар хот

Эрдэмтэн, мэргэжилтнүүдийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай

1. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1998 оны 2 дугаар сарын 4 өдрийн 3 дугаар зарлигаар байгуулагдсан, Монгол Улсын хийлөгчийн дэргэдэх Эрдэмтэн, мэргэжилтнүүдийн зөвлөлийн гмийн бодлогын салбар зөвлөлөөс Эдийн засгийн бодлогын ар зөвлөлд шилжүүлэх гишүүдийн нэрсийг 1 дүгээр хавсралтаар, гмийн бодлогын салбар зөвлөлд шинээр оруулах гишүүдийн ийг 2 дугаар хавсралтаар тус тус батлсугай.

2. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн дэргэдэх Эрдэмтэн, эжилтнүүдийн зөвлөлийн Нийгмийн бодлогын салбар зөвлөлийн гчаар Ерөнхийлөгчийн нийгмийн бодлогын зөвлөх П.Нямдаваа ллогдсон тул Ерөнхийлөгчийн эдийн засгийн бодлогын зөвлөх тхишигийг тус салбар зөвлөлийн ахлагчийн үүргээс чөлөөлсүгэй.

ОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1998 оны
25 дугаар зарлигийн 1 дүгээр хавсралт

НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН САЛБАР ЗӨВЛӨЛӨӨС ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГЫН САЛБАР ЗӨВЛӨЛД ШИЛЖҮҮЛЭХ ГИШҮҮД

Д.Дорлигсүрэн	-Судлаач, дэд доктор
К.Дашдондов	-ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэнгийн эрдэм шинжилгээний тэргүүлэх ажилтан, доктор, профессор
Я.Шуурав	-ТЗУХИ-ийн Зөвлөгөө, бизнесийн төвийн эрхлэгч, дэд доктор, дэд профессор

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 1998 оны
25 дугаар зарлигийн 2 дугээр хавсралт

НИЙГМИЙН БОДЛОГЫН САЛБАР ЗӨВЛӨЛД ШИНЭЭР ОРУУЛАХ ГИШҮҮД

1. П.Нямдаваа	- Салбар зөвлөлийн ахлагч, Ерөнхийлөгчи нийгмийн бодлогын зөвлөх, академич, анагаах ухааны доктор, профессор
2. Б.Энхтүвшин	- ШУА-ийн дэд ерөнхийлөгч, академич, эдийн засгийн ухааны доктор, профессор
3. Л.Нарантуяа	- АУИС-ийн Нийгмийн эрүүл мэндийн х рөөлэнгийн захирал, анагаах ухааны докто
4. Л.Одончимэд	- Монголын улаан загалмайн нийгэмлэгий ерөнхийлөгч, анагаах ухааны дэд доктор
5. Ц. Содномпил	- ЭМНХЯ-ны Эрүүл мэндийн удирдлага, мэдээлэл, боловсролын товчийн захирал, анагаах ухааны дэд доктор
6. Д.Баярсайхан	- ЭМНХЯ-ны Стратегийн удирдлага, төлө лөлтийн газрын орлогч дарга, нийгми эрүүл мэндийн ухааны магистр

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

1998 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдөр	Дугаар 28	Улаанбаат хот

Б.Алтангэрэлийг Элчин сайдаар томилох тухай

Монгол Улсаас Бүгд Найрамдах Узбекистан Улсад суух О бөгөөд Бүрэн эрхт Элчин сайдаар Булгаагийн Алтангэрэлийг тохс томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ **Н.БАГАБАНД**

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

... оны 4 дүгээр ...ын 29-ний өдөр	Дугаар 30	Улаанбаатар хот

Шүүгчийг албан тушаалаас чөлөөлөх тухай

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Балдангийн ...мадарыг Дундговь аймгийн шүүхийн шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн, ...анжавын Энхтөрийг Говьсүмбэр аймаг дахь сум дундын ...хийн шүүгчийн, Лувсан-Очирын Жаргалыг Нийслэлийн ...хийн шүүгчийн, Баламцоогийн Идэрчулууныг Нийслэлийн ...гинохайрхан дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Цэдэнноровын ...охууг Сүхбаатар дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Дамдинсүрэнгийн ...дин-Одыг Багануур дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, ...асүрэнгийн Ариунцэцэгийг Орхон аймаг дахь сум дундын ...хийн шүүгчийн албан тушаалаас тус тус чөлөөлсүгэй.

...ОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

... оны 4 дүгээр ...н 29-ний өдөр	Дугаар 31	Улаанбаатар хот

Шүүгчийг томилох тухай

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Цэдэнноровын ...охүү, Дамдинсүрэнгийн Дамдин-Од нарыг Нийслэлийн шүүхийн ...чийн, Доржийн Цэцгээг Баянгол дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, ...агчаагийн Алтанчимэгийг Сүхбаатар дүүргийн шүүхийн ...чийн, Чулууны Тунгалагийг Баянзүрх дүүргийн шүүхийн ...чийн, Даваасүрэнгийн Ариунцэцэгийг Орхон аймгийн шүүхийн ...чийн, Ядамсүрэнгийн Туулыг Орхон аймаг дахь сум дундын ...ийн Ерөнхий шүүгчийн, Шараагийн Эрдэнэцэцэгийг Орхон ...г дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Ламжавын Эхлэлт, ...агийн Оюунцэцэг нарыг Завхан аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр ...ийн шүүгчийн, Цэвгээгийн Ганбатыг Ховд аймаг дахь сум

дундын 2 дугаар шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд тус томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

оны 2 дугаар н 24-ний өдөр	Дугаар 02	Улаанбаатар хот

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн хуулийн зарим заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Г.Совд лж, гишүүдэд Л.Баасан /илтгэгч/, Н.Жанцан, Ж.Бямбажав, хбаатар, нарийн бичгийн даргаар Б.Цэндээхүүг тус тус дуулан хийв.

Энэхүү дүгнэлтийг Төрийн ордны 251 тоот танхимд гаргав.

Цэцийн хуралдаанд гомдол гаргагч иргэн Л.Баасанхүү, ибэрэл, Д.Цогт-Очир, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөө-Шаравжамцын Батбаяр, Чүлтэмийн Отгонбаяр нар оролцов.

Нэг. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 1 дүгээр хорооны иргэн сүрэнгийн Баасанхүү Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өлдөө: "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, мжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол н 1997 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн хууль нь Монгол н Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4, 5 дугаар заалтыг өн байна. Энэхүү хуулийг дагаж мөрдсөнөөр өндөр насны ррээ аваад хөдөлмөрлөж буй хүмүүсийн тэтгэврийг орлого олж а гэсэн шалтгаанаар хасах болсон нь Үндсэн хуулийн 16 дугаар йн 5-д буй "өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдах, а төрүүлэх, асрах болон хуульд заасан бусад тохиолдолд эд нний тусламж авах эрхтэй" гэсэн заалтыг ноцтой зөрчиж байна. д заасан болзлыг нэгэнт хангаад тогтоолгож буй тэтгэврийг д өөрчлөлт оруулах гэдэг нэрээр хасч байгаа нь буруу байна.

Нөгөө талаар дэнгэж хүрэлцэж ядаж буй тэтгэвэр дээрээ арга амьдралаа зогоохын тулд хөдөлмөр эрхэлж хэдэн төгрөг ллэх нь хувь хүний эрхийн асуудал мөн. Ямарч хүнд /хичнээн эн хөгширсөн ч гэсэн/ Үндсэн хуулийн 16-р зүйлийн 4-т буй 1 мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн нөхцөлөөр аятай улах, цалин хөлс авах эрхтэй" гэсэн заалт хамаарагдах ёстой ээж байна.

Тэтгэвэр тогтоолгосон хэн боловч ажиллах, хөдөлмөрийн хө
авах эрхтэй тул энэхүү эрхээ хэрэгжүүлж, хөдөлмөрийн хөлс авс
нь нэгэнт тогтоогдсон болзлын дагуу олгох тэтгэвэр авахад нь с
болох үндэслэл болохгүй.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн ту
хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны
дугаар сарын 19-ний өдрийн хуулийг хянан үзэхийг хүсье" гэжээ.

Хоёр. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 13 дугаар хорооны ир
Дэнзэнгийн Дэмбэрэл, мөн дүүргийн 1 дүгээр хорооны ир
Дамбын Цогт-Очир нараас Үндсэн хуулийн Цэцэд жич жич
гаргасан өргөдлүүддээ: "Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны
дугаар сарын 19-ний өдрийн хуралдаанаар баталсан хуульд нас
тэтгэвэр тогтоолгоод хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллагчдад авч бай
хөдөл-мөрийн хөлс, орлогын хэмжээг шууд харгалзан тэтгэврийг
ялгаатайгаар олгох журам тогтоосон нь: 1/ Монгол Улсын Үнд
хуулийн "хүний эрх, эрх чөлөө, шударга ёс, үндэснийхээ эв нэгдл
эрхэмлэн дээдэлнэ" гэсэн заалтыг; 2/ мөн хуулийн 5 дугаар зүйлі
4-т буй "төр нь үндэсний аюулгүй байдал, аж ахуйн бүх хэвш
болон хүн амын нийгмийн хөгжлийг хангах зорилгоор нийцүү
эдийн засгаа зохицуулна" гэсэн заалт; 3/ мөн хуулийн 16 дуг
зүйлийн 5-д буй "өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хүү
заасан бусад тохиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй" гэ
заалт; 4/ мөн хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 2-т буй "хүнийг үн
угсаа, хэл, арьсны өнгө, нас хүйс, албан ажил, мэргэжил, хөрө
мөнгө, үзэл бодлоор нь үл ялгаварлах"гэсэн заалт; 5/ мөн хуулийн
дүгээр зүйлийн 1-д буй "төрөөс хүний эрх , эрх чөлөөг хангах
эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүл
хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчсөнтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэрг
эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна" гэсэн заалт; 6/ Үнд
хуулийн хавсралтын хуулийн 7 дугаар зүйлийн 3-т буй "хү
эрхийг дордуулсан заалт бүхий хууль болон олон улсын гэ
тэдгээрийн заалтыг Үндсэн хууль хүчин төгөлдөр болсноос хө
хэрэглэхийг хориглоно" гэсэн заалт; 7/ Хүний эрхийн түгээ
тунхаглалын 2, 3, 6, 7, 8, 22, 23 дугаар зүйлийн 3 дахь заалт бо
25 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтуудыг тус тус зөрчжээ.

Иймд настан иргэдэд хэт дарамт үзүүлсэн энэхүү хуул
хянан үзэж, зохих шийдвэр гаргахыг хүсье" гэжээ.

Гурав. Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөө
Шаравжамцын Батбаяр Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд орол
тайлбарлахдаа: "УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хувьд Үнд
хуулийн Цэцэд өргөдөл гаргагчдыг хүндэтгэж байна. Эдгээр хүн
насны тэтгэвэр багасгасан гэдэг асуудлаар гомдол гаргаж, э
хамгаалуулах зорилго өмнөө тавьжээ. Маргаж буй асуудал
холбогдуулан санал гаргахад:

1. Одоо Монгол Улсад 242 мянган хүн тэтгэвэр авдаг бөгөөд ıгээрийн 43 мянган хүн хөдөлмөр эрхэлж байгаа. Эдгээр тэтгэвэр вагчдад олгох тэтгэврийн сангийн 71 хувь нь нийгмийн даатгалын ıнгаас 29 хувь нь улсын төсвөөс бүрдэг.

2. Өнөө үед ажил эрхлээгүй хөдөлмөрийн насны, ıдөлмөрлөх чадвартай хүмүүсийг ажил албанд ажиллуулах уу?, тгэвэр тогтоолгогсдыг ажиллуулах уу? гэдэг төрийн бодлого бий. ıгээр асуудлыг төрийн бодлогоор зохицуулахын тулд Улсын Их урлаас 1997 оны 12 дугаар сарын 19-нд хууль гаргасан болно. Энэ ууль Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчөөгүй" гэв.

Улсын Их Хурлын даргын 1998 оны 2 дугаар сарын 23-ны рийн 36 дугаар захирамжаар томилогдсон, итгэмжлэгдсэн лөөлөгч Чултэмийн Отгонбаяраас: "Би өнөөдрийн хуралдаанд ргодол гаргагчдыг асуудлыг буруу хандсан гэж үзэхгүй. Энэ талаар ıшүүн Ш.Батбаярын нэгэн адил саналтай байна.

Иргэн Л.Баасанхүү Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд олцож тайлбарлахдаа: "Би Цэцэд хандаж гаргасан өргөдлөө мжиж байна. Энэ хууль бол тэтгэвэр тогтоолгогсдыг дэмжих бус лнийг ялгаварлах буюу тэтгэвэр тогтоолгогсдод хөдөлмөрийн рээгээр ажиллагсдын тэтгэврийг цалин орлоготой гэдгээр хасч, рогдуулах бодлого баримталжээ. Ахмадуудын талаар эвслийн стгийн газраас баримталж буй бодлого, Ерөнхий сайд Энхсайханы хэлсэн үгтэй энэхүү хууль зөрчилдөж, тэтгэвэр тоолгогсдыг хөдөлмөрлүүлэхгүй гэдэг бодлого байгааг харгалзан эжийг хүсье" гэв.

Иргэн Д.Дэмбэрэл Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд олцож тайлбарлахдаа: "Би Цэцэд гаргасан өргөдлөө дэмжинэ. ıний гаргасан өргөдлийн агуулга бол тэтгэвэр тогтоолгосон гэдгээ шахалт үзүүлэх бодлого байгааг анхаарахыг хүсэж. Одоо 43 нгын тэтгэвэр авагчид хөдөлмөрлөж байна. Эдгээр хүмүүсийг өлмөрлөж байна гэдгээр зүй ёсоор авах тэтгэврийг хорогдуулдаг буруу байна" гэв.

Иргэн Д.Цогт-Очир Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд олцож тайлбарлахдаа: "Би өргөдлөө дэмжинэ. Энэ хууль нь тгэвэрт гарсан хүмүүсийн амьдралын нөхцөлийг доройтуулсан, мөн тгэвэр авагчдыг дотор нь ялгаварласан учир Үндсэн хууль зөрчсөн уль болжээ" гэв.

ХЯНАВАЛ:

1. Иргэдийн тэтгэвэр авах эрх нь хуульд заасан болзол, рмыг хангасны үндсэн дээр үүсэх Монгол Улсын Үндсэн хуулиар тлгаажсан эрх мөн тул тэтгэвэр тогтоолгосноос хойшхи хугацаанд дөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа гэдэг үндэслэлээр

тогтоогдсон тэтгэврийг зогсоох, багасгаж хорогдуулах хууль зүй үндэслэлгүй байна.

2. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Цэцээс 1997 оны 4 дүгээ сарын 9-ний өдөр гаргасан 02 тоот дүгнэлтийг УИХ хүлээн авч 199 оны 5 дугаар сарын 2-нд 28 дугаар тогтоол гаргасан, улмаа тэтгэврийн эрх нь хэрэгжиж байгаа төрийн албан хаагч хөдөлмөрий гэрээгээр ажиллагчдын тэтгэврийг зогсоох тухай 1997 оны хуулий зарим заалтыг хүчингүй болгосноор өнөө үед насны тэтгэвэр тогтоолгоод төрийн алба хашиж байгаа эсхүл иргэний эрх зүй гэрээгээр ажиллагсад насны тэтгэвэрээ бүрэн авч байна.

Улсын Их Хурлаас 1997 оны 12 дугаар сарын 19-нд батлса хууль нь насны тэтгэвэр тогтоолгогсдыг ажил, албан тушаал амьжиргааны түвшин, хөдөлмөрийн хөлсөөр нь ялгаатай авч үзэ тэтгэврийг өөр өөр байдлаар олгох үндэслэлийг бүрдүүлжээ.

3. Насны тэтгэвэр тогтоолгоод хөдөлмөрийн гэрээ болон бус хэлбэрээр хөдөлмөр эрхлэх нь тэдний амьжиргааны түвшин, эрэл хэрэгцээ, хөдөлмөрийн эрх, хөдөлмөрийн чадвар, улс, нийгмий хөгжилд хувь нэмэр оруулах хүсэл, зорилго зэрэг олон хүчин зүйлээ шалтгаалж байна.

Эдгээр байдлуудаас үндэслэн үзэхэд Нийгмийн даатгалы сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөл оруулах тухай Монгол Улсын 1997 оны 12 дугаар сарын 19-ни өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлд буй заалтууд Монгол Улсын Үндсэ хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, мөн хуулийн 16 дугаа зүйлийн 5 дахь хэсгүүдийн заалтуудыг тус тус зөрчжээ гэж үзэ үндэслэлтэй байна. Энэ талаар бичсэн иргэн Л.Баасанхүү, Д.Цог Очир, Д.Дэмбэрэл нарын гомдлыг хүлээн авах үндэслэлтэй байх ту Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Монгол Улсы Үндсэн хуулийн Цэцийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйл, Үндсэ хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны туха Монгол Улсын хуулийн 31, 32, 33 дугаар зүйлийг удирдлага болго ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжий тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын 19 оны 12 дугаар сарын 19-ний өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлд заас "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн туха хуулийн 5 дугаар зүйлд дор дурьдсан агуулгатай 5 дахь хэс нэмсүгэй:

1/5 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсэг: "5. Өндөр насны тэтгэв авагч хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа бол түүн тогтоолгосон тэтгэврийг дор дурьдсан хувиар олгож тооцно.

1. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилт орлого нь амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг хоёр дахь нэмэгдүүлснээс бага бол 100 хувиар;

2. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс түүнтэй адилтгах орлого амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлснээс бол 60 хувиар;

3. Тухайн сарын хөдөлмөрийн хөлс түүнтэй адилтгах орлого амьжиргааны доод түвшингийн хэмжээг 3 дахин нэмэгдүүлснээс бол 40 хувиар;" гэсэн нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 14 гээр зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Хүнийг ... ажил, албан тушаалаар нь гаварлан гадуурхаж үл болно" гэсэн заалтыг; мөн хуулийн 16 гаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "Иргэд ... өндөр наслах, хөдөлмөрийн двар алдах, хүүхэд төрүүлэх, асрах болон хуульд заасан бусад хиолдолд эд мөнгөний тусламж авах эрхтэй" гэсэн заалтыг тус тус эчжээ.

2. Энэхүү дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын 1998 оны хаврын улган эхэлснээс хойш 15 хоногт багтаан хянан хэлэлцэж, хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай хариу ирүүлэхийг Улсын Их Хуралд эмжилсугай.

ДАРГА	Г.СОВД
ГИШҮҮД	Л.БААСАН Н.ЖАНЦАН Ж.БЯМБАЖАВ Ч.ЭНХБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

98 оны 3 дугаар ын 27-ны өдөр	Дугаар 03	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 362 дугаар зүйл; Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг; Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 177 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх тухай маргааныг шийдвэрлэсэн тухай

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааныг Цэцийн гишүүн Бямбаа даргалж, гишүүдэд Л.Баасан, Н.Жанцан, С.Жанцан тгэгч/, Ж.Бямбажав нар, нарийн бичгийн даргаар Б.Цэндээхүүг ишуулан хийв.

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд өргөдөл гаргагч иргэ Г.Ганзориг, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч С.Батчулуу нар оролцов.

Нийслэлийн Баянгол дүүргийн иргэн Г.Ганзориг Үндсэ хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө: "Улсын Ерөнхи прокурор анхан шатны шүүхийн хуулийн хүчин төгөлдөр тасла шийдвэрлэх тогтоол, шийдвэр, давж заалдах, хяналтын журмаа хэрэг хянан шийдвэрлэсэн аймаг, нийслэлийн шүүхийн магадлал давж заалдах журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэсэн Дээд шүүхий магадлалд эсэргүүцэл бичих тухай Монгол Улсын ЭБШ хуулийн 36 дугаар зүйл, Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 13 дугаа зүйлийн 4, ИХШХШ тухай хуулийн 117 дугаар зүйлийн 2 дах хэсгийн заалт Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн "... тэгш байдлыг хангах нь төрийн үйл ажиллагааны зарчим мөн", 19 дүгээр зүйлий "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц баталгааг бүрдүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хүлээнэ", 56 дугаар зүйлийн "Прокурор шүүх хуралдаанд төрийн нэрийн өмнөөс оролцоно" гэсэ заалтуудтай давхардуулан үндэслэлээр зөрчилдсөн гэж үзэж байна. Үнд Прокурор, шүүхтэй харьцах ганцхан нөхцөл нь Үндсэн хуулийн 5 дугаар зүйлд заасанаар прокурор, шүүх хуралдаанд төрийн нэрий өмнөөс оролцох явдал юм. Энэ нь Прокурор зөвхөн шүүх хуралдаа төрийн нэрийн өмнөөс оролцох үүрэгтэй гэж ойлгогдож байга бөгөөд хууль тогтоогч энд шүүхийн таслан шийдвэрлэх тогтоо шийдвэрт эсэргүүцэл бичих тухай ойлголт оруулаагүй байна Прокурорт эсэргүүцэл бичих эрх хэмжээ олгохоор хуульчилсан н Үндсэн хуулиар тогтоосон эрх мэдлийн хүрээнээс хальсан, түүни шүүх хуралдаанд төрийн нэрийн өмнөөс оролцох үүрэгт хамааралгү асуудал болжээ. Ийнхүү шүүхийг прокурорын байгууллага хянал байсан социализмын үеийн хуучин тогтолцоог уламжлал болго батламжилсанаар шүүх прокуророос хараат байдалтай хэвээр үлдээ

Шүүхийн хүчин төгөлдөр таслан шийдвэрлэх тогтоо шийдвэрт эсэргүүцэл бичих эрхийг зөвхөн прокурорт олгосно төрийн шүүхийн үйл ажиллагааны тэгш байдлыг хангах зарчи алдагдаж, төрийг төлөөлж байгаа прокурор нь иргэн хүнээс давуу э эдэлж, асуудлыг өөрийн үзэмжээр шийдвэрлүүлэхээр санал тав боломжтой болж байгаа бөгөөд энэ нь хүний эрх, эрх чөлө зөрчигдөхөд хүргэж байна.

Эрүү, иргэний хэрэгт бичсэн прокурорын эсэргүүцлийг заа шүүх хурлаар хянан хэлэлцэхээр, бусад оролцогчдын өргөдлийг шү зөвхөн хянан үзэж, үзэмжээрээ шийдвэрлэхээр хуульчилсан мэтгэлцэх зарчмыг алдагдуулж байна. Шүүх эрх мэдэл гэ ойлголтод шүүхийн ТШТ, шийдвэрт эсэргүүцэл бичих ажилла хамааралгүй гэж үзэж байна. Иймд хуулийн эдгээр заалт Үнд хуульд нийцсэн эсэхийг хянан шийдвэрлүүлэхээр Монгол Улс

дсэн хуулийн 66 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу өргөдөл гав" гэжээ.

УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч С.Батчулуун Монгол Улсын дсэн хуулийн Цэцэд өгсөн тайлбартаа: "Иргэн Г.Ганзоригийн өлөлд дурьдсан хуулиудын заалт Үндсэн хуультай зөрчилдөөгүй : дараахь тайлбар гаргаж байна. Учир нь: шүүх хуралдаанд лцсон прокурор ямар эрх эдэлж, үүрэг хүлээхийг ЭБШ хууль, ШХШ тухай хуульд тодорхой заасан бөгөөд прокурор шүүх алдааны бусад оролцогчдын нэгэн адил эрх эдэлж байгаагаас биш давуу эрх эдлэхгүй. Прокурор шүүх хуралдаанд нэг тал болон лцож байгаагийн хувьд бусад оролцогчдын адил эрх эдэлж, давж лдах ёстой. Ийм учраас анхан шатны шүүх хуралдаанд оролцсон экурор давж заалдах журмаар эсэргүүцэл бичих эрхийг эдлэхээр Ш хуульд заасан явдал Үндсэн хуулийн заалтад харшлахгүй байгаа но. Прокурор нэгэнт төрийг төлөөлөн шүүх хуралдаанд оролцож гаа тохиолдолд бодит байдал болон хуульд нийцээгүй гэж үзсэн үхийн шийдвэр тогтоолын талаар дуугүй суух эрхгүй гэдгийг льчилж өгсөн нь туйлын зөв. Прокурорын эсэргүүцэл гэдэг нь үхийн үнэн чанартаа оролцогч нэг талын санал хүсэлт юм" гэжээ.

Нэхэмжлэгч иргэн Г.Ганзориг Цэцийн хуралдаанд оролцож эн тайлбартаа "Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 15 гаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5-д заасанаар Ерөнхий прокурор ийн санаачилгаар анхан шатны болон давж заалдах шатны үхийн хуулийн хүчин төгөлдөр болсон ТШТ, шийдвэрт эсэргүүцэл ихийг хуульчилсан нь, дараа нь энэ заалт ЭБШ хуульд алгаажих үндэс болсноороо Үндсэн хуулийн заалтыг зөрчсөн. Төр, эн хоёр эрхийн хувьд тэгш бус байгаар арилгаж, Прокурорын эргүүцэл бичих давуу эрхийг хүчингүй болгох шаардлагатай" гэжээ.

УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч С.Батчулуун "Шүүхээс иж байгаа шийдвэрт эсэргүүцэл бичихгүй бол утгагүй зүйл юм. экурорын эсэргүүцэл нь шүүхийн ажилд гарч болох алдаат засахад гой ач холбогдолтой учир ЭБШ хуулийн 362, Прокурорын гууллагын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 4, ИХШХШ тухай лийн 177 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийн заалт Үндсэн хуулийн богдох заалтыг зөрчсөн гэх үндэслэлгүй байна" гэжээ.

ХЯНАВАЛ:

Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдааны явцад иргэн Г.Ганзориг, гэд хандсан гомдлын дотроос "Прокурорын давж заалдах эргүүцэл бичихтэй холбоотой" хэсгийг өөрөө татаж авсан бөгөөд ний гомдлын шаардлагын бусад хэсгийг хангах үндэслэл оогдохгүй байна.

Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 хэсгийн 5 дахь заалтын талаар иргэн Г.Ганзориг Үндсэн хуулийн

Цэцийн хуралдааны явцад хүсэлт гаргасан боловч уг асуудлыг анх тавиагүйгээс маргаан хянан шалгах ажиллагаа үүсээгүй, энэ тал УИХ-ын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс ямар нэгэн тайлбар ирүүлээ тул уг асуудлаар Үндсэн хуулийн Цэц дүгнэлт гаргах боломжгүй үзэв.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Монгол Ул Үндсэн хуулийн Цэцийн тухай хуулийн 19 дүгээр зүйл, Үнд хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны ту Монгол Улсын хуулийн 31, 32, 33 дугаар зүйлсийг удирдлага бол **ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ** нь:

1. Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 362 дугаар зүйл "Аймаг, нийслэлийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч, сум буюу дундын, дүүргийн шүүхийн хуулийн хүчин төгөлдөр болсон тас шийдвэрлэх тогтоолд; Улсын Дээд шүүхийн шүүгч, сум буюу дундын, дүүргийн, аймаг, нийслэлийн шүүхийн анхан ша журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэсэн хуулийн хүчин төгөлдөр тас шийдвэрлэх тогтоол, давж заалдах, хяналтын журмаар хэрэг хя шийдвэрлэсэн аймаг, нийслэлийн шүүхийн магадлал, тогтоол, д заалдах журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэсэн Улсын Дээд шүүх магадлалд хэргийн оролцогчийн гомдлоор буюу өөрийн санаачил эсэргүүцэл бичих эрхтэй.

Улсын Ерөнхий прокурор анхан шатны шүүхийн хуул хүчин төгөлдөр таслан шийдвэрлэх тогтоол, давж заалдах хянал журмаар хэрэг хянан шийдвэрлэсэн аймаг, нийслэлийн шүүх магадлал, тогтоол, давж заалдах журмаар хэрэг хянан шийдвэрл Улсын Дээд шүүхийн магадлалд доод шатны прокурорын сана үндэслэн эсэргүүцэл бичих эрхтэй.", мөн Иргэний хэрэг шү хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 177 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсг "Улсын Ерөнхий прокурор давж заалдах болон хяналтын журм хэрэг хянан шийдвэрлэсэн шүүхийн магадлал, тогтоолд доод ша прокурорын саналыг үндэслэн хяналтын эсэргүүцэл бичих эрх гэсэн заалтууд Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 1 дүгээр зүйлий дахь хэсэг, 19 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, 47 дугаар зүйлийн 1 хэсэг, 56 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг тус тус зөрчөөгүй байна.

2. Энэхүү дүгнэлтийг УИХ-ын 1998 оны хаврын чуу эхэлснээс хойш 15 хоногт багтаан хэлэлцэж, хархэн шийдвэрл тухай хариу ирүүлэхийг УИХ-д уламжилсугай.

ДАРГА	Ж.БЯМБАА
ГИШҮҮД	Л.БААСАН Н.ЖАНЦАН С.ЖАНЦАН Ж.БЯМБАЖАВ

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ

оны 4 дүгээр н 27-ны өдөр	Дугаар 04	Улаанбаатар хот

Монгол Улсын Засгийн газрын 1997 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдрийн 235 дугаар тогтоол Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 45 дугаар зүйлийн заалтуудыг зөрчсөн эсэх тухай

Үндсэн хуулийн Цэцийн энэхүү дүгнэлтийг 1998 оны 4 дүгээр н 27-ны өдрийн 13.00 цагт Төрийн ордны 406 дугаар өрөөнд в.

Цэцийн хуралдааныг Л.Басан даргалж, гишүүдэд С.Жанцан, лхаажав /илтгэгч/, Ж.Бямбажав, Ч.Энхбаатар нарын лэхүүнтэй, Цэцийн нарийн бичгийн даргаар Б.Цэндээхүүг дуулан хийв.

Цэцийн хуралдаанд гомдол гаргагч иргэн Ц.Мөнххуяг, Монгол н Засгийн газрын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр Ашигт малын хэрэг эрхлэх газрын дарга Д.Жаргалсайхан нар оролцов.

Иргэн Ц.Мөнххуяг Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өлдөө: "Ашигт малтмалын тухай, Ашигт малтмалын тухай ийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулиуд хэрэгжих явцад йн газрын 1997 оны 12 дугаар сарын 03-ны 235 тоот тогтоол н нь дээр дурьдсан хуулиудыг ноцтой зөрчсөн байна. Ашигт малын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 1 р зүйлийн "1997 оны 7 дугаар сарын 1-нээс өмнө олгогдсон улын буюу ашигт малтмал ашиглах хүчин төгөлдөр тусгай эрлийг хууль хүчин төгөлдөр болсноос хойш 3 сарын дотор энэ д заасны дагуу шинэчлэн бүртгэнэ" гэсэн заалтын дагуу аж нэгжүүд 1997 оны 10 дугаар сарын 01-ний дотор лицензийн чилсэн бүртгэл хийлгэх ёстой юм.

Засгийн газар "Нүүрсний уурхайнуудын лицензийг шинэчлэн " тухай 235 дугаар тогтоолыг гаргахдаа Эрчим хүчний тухай йн 4 дүгээр зүйлийн, 7, 15 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн удыг үндэслэсэн нь Эрчим хүчний тухай хуулийн холбогдох удтай зөрчилдөж байна. Ингэснээрээ Засгийн газрын 235 тогтоол нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 3 дугаар бүлгийн гаар зүйлийн заалтуудыг зөрчжээ" гэжээ.

Мөн иргэн Ц.Мөнххуяг Үндсэн хуулийн Цэцэд ирүүлсэн т тайлбар өргөдөлдөө: "Эрчим хүчний тухай хуулийн 4 дүгээр йн 7 дахь хэсэгт Засгийн газрын бүрэн эрхийг тодорхойлохдоо

эрчим хүчний хангамжийн улсын аюулгүйн нөөцийг бүрдүүл захиран зарцуулах эрхтэй гэж заасан байдаг. Эрчим хүчний тух хуулийн 16 дугаар зүйлд эрчим хүчний хангамжийн улсын аюулгүй нөөцийг тодорхойлж өгсөн байдаг. Эрчим хүчний хангамжийн улс аюулгүйн нөөцөд үйлдвэрлэгч, хангагчид нийтлэг хэрэглэдэг тон тоноглол, материал, сэлбэг хэрэгсэл, нүүрс, шингэн түлш зэр нөөц хадгалагдана гэж заажээ.

Энэхүү хуулийн заалтаар бол зөвхөн олборлосон нүүрс бол боловсруулсан шингэн түлш нь эрчим хүчний хангамжийн улс аюулгүйн нөөцөд орох болон хадгалагдах тул нүүрсний орд газр нөөцөд авах үндэслэлгүй юм. Иймд Засгийн газрын 1997 оны 2 дугаар тогтоол нь хуулийн үндэслэлгүй, Монгол Улсын Үндсэн хуу болон бусад хуулиудыг ноцтойгоор зөрчсөн байгаа тул хүчинг болгоно гэдэгт найдаж байна" гэжээ.

Монгол Улсын Засгийн газрын итгэмжлэгдсэн төлөөл Д.Жаргалсайхан Үндсэн хуулийн Цэцэд ирүүлсэн тайлбарт "Тогтоол нь Эрчим хүчний тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 7, дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн заалтуудыг үндэслэн гарсан. Эрч хүчний нөөцөд олборлосон нөөц төдийгүй олборлоход бэлэн б нүүрс орно гэдэг нь тодорхой байна.

Нүүрс нь удаан хугацаагаар хадгалах боломжгүй түр хугацаанд илчлэг чанараа алддаг тул удаан хугацаагаар нөөцл хадгалж болдоггүй. Өвлийн ачаалалтай улирлд эрчим хүч нөөцгүй болох нь улс орны эдийн засаг, хүн амын амьдрах нөхц ноцтой байдал үүсгэж болзошгүй байдлыг харгалзан Засгийн га бүрэн эрхийнхээ хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ юм" гэжээ.

Засгийн газрын 1997 оны 12 дугаар сарын 03-ны өдри хуралдаан дээр Сангийн сайд П.Цагаан: "Эрчим хүчний хуульд Ашигт малтмалын тухай хуульд ч ийм заалт байхгүй шүү дээ? Тэг хуулиа өөрчилбөл ясан юм бэ? Хуулиас дээгүүр тогтоол гарга хуучин арга руугаа эргэн орж байна... Хууль биелүүлээгүйн тө Засгийн газар хуультай зөрчилдсөн тогтоол гаргахад хүрч байна ш дээ!..." гэжээ.

Мөн энэ хурал дээр Хууль зүйн сайд Ж.Амарсан "Лицензийн төлбөрөө хугацаанд нь төлөөгүй бол лиценз нь хүчин болж байгаа юм. Лицензээ шинэчлээгүй, төлбөрөө хугацаанд төлөөгүй бол лиценз нь өөрөө автоматаар хүчингүй болчихоод ба зориуд байлгаад байгаа юмыг нь найруулаад, юмаа хураагаад цаа эвхээд, хашаан дотроо зөөгөөд байж болохгүй. Их Хурлаас Засг газрыг хууль зөрчсөнийг хараад хэд хоногийн дараа энэ тогтоо хүчингүй болгоно шүү дээ" гэжээ.

Ерөнхий сайд М.Энхсайхан: " ... Хууль зөрчилдөх процедурын хувьд ингэх ёстой юм. Тэд мөнгөө төлж чадахгүй ба гээд уул нь та нар Засгийн газар дээр тэр мөнгийг нь төлүүлэх

рж ирэх ёстой байсан юм. Би бол зөрчсөн юм олж харахгүй байгаа эм. Хуулийг нь би өөрөө зөрчих вий гэж мөргүүлж харсан юм. 'анцхан болно гэсэн өгүүлбэр байгаа. Нүүрсний ордыг Засгийн газар ахиран зарцуулах бүрэн эрх эдлэх эрхтэй гэж Эрчим хүчний хуулиар айлбарлаж болох юм байна. Захиран зарцуулах эрхээрээ Ашигт алтмалын хуулийн үйлчлэлд хөндлөнгөөс оролцож болно. Болж л айна. Тийм учраас би энэ тогтоолыг гаргахад болно гэж ойлгоод айна" гэжээ.

Засгийн газрын 235 дугаар тогтоолыг үндэслэн Могойн голын үүрсний орды лицензийг олгохоос татгалзсан Геологи уул уурхайн адастрын албаны шийдвэрийг эсэргүүцэн иргэн Ц.Мөнхуяг нийслэлийн шүүхэд хандсан байна.

Нийслэлийн шүүхийн 1998 оны 3 дугаар сарын 27-ны өдрийн)5 тоот шийдвэрээр иргэн Ц.Мөнхуягийн нэхэмжлэлийг хангасан айна.

Иргэн Ц.Мөнхуяг Үндсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд ролцож тайлбарлахдаа: "Засгийн газар хууль тогтоодог газар биш. ИХ хууль тогтоодог. Засгийн газар нь хуулиа дээдлэн хэрэгжүүхгүй бол хууль ёсыг сахиулах биелүүлэх явцад муугаар нөлөөлөх элно" гэв.

Засгийн газрын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Д.Жаргалсайхан илсэн хуулийн Цэцийн хуралдаанд оролцож тайлбарлахдаа: Засгийн газрын 235 дугаар тогтоол Ашигт малтмалын хуультай рчилдөөгүй. Хуулийн хугацааг Засгийн газар өөрчилсөн гэж эхгүй байгаа юм. Засгийн газрын тогтоолоор Ашигт малтмалын улийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн гацааг с нг х үнд нь Эрчим хүчний тухай хуулийн холбогдох алту а юм" гэжээ.

ХЯНАВАЛ

Монгол Улсын Засгийн газрын 1997 оны 12 дугаар сарын 03- й өдрийн "Нүүрсний уурхайнуудын лицензийг шинэчлэн олгох хай" 235 тоот тогтоол нь Ашигт малтмалын тухай хуулийн 18 гаар зүйлийн 6, 8 дахь хэсгийн ашигт малтмал ашиглах лицензийг гцхүү Кадастрын албаны шийдвэрээр олгож байх тухай заалтууд, шигт малтмалын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай улийн 1, 6 дугаар зүйлийн уг хуульд заасан хугацаанд лицензээ нэчлэн бүртгүүлэх, лицензийн төлбөрөө төлөх, хэрвээ энэ гацаанд шинэчлэн бүртгүүлэх өргөдлөө гаргаагүй, төлбөрөө леөгүй бол лиценз хүчингүй болох тухай заалтуудыг тус тус зөрчиж йгаа нь тогтоогдов.

Иймд Монгол Улсын Засгийн газрын 1997 оны 12 дугаар ын 03-ны өдрийн 235 дугаар тогтоол нь Монгол Улсын Үндсэн улийн 45 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь

хэсэг, 20 дугаар зүйлийн заалтуудыг тус тус зөрчиж байх тул э
талаар гаргасан иргэн Ц.Мөнхзуягийн хүсэлтийг хүлээн авах
зүйтэй байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 66 дугаар зүйл, Үнде
хуулийн Цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тух
Монгол Улсын хуулийн 31 дүгээр зүйлийг удирдлага болг
ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ нь:

1. Монгол Улсын Засгийн 1997 оны 12 дугаар сарын 03-і
өдрийн 235 дугаар тогтоол нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн
дугаар зүйлийн 1-д буй "Засгийн газар хууль тогтоомжид нийцүүл
бүрэн эрхийнхээ дотор тогтоол, захирамж гаргах бөгөөд түү
Ерөнхий сайд, тухайн шийдвэрийн биелэлтийг хариуцсан сайд гарı
үсэг зурна" гэсэн заалтыг зөрчсөн.

2. Энэхүү дүгнэлтийг хүлээн авснаас хойш 15 хоногийн дот
хянан хэлэлцэж, хариу мэдэгдэхийг Монгол Улсын Их Хура
уламжилсугай.

ДАРГА	**Л.БААСАН**
ГИШҮҮД	**С.ЖАНЦАН**
	Д.ЧИЛХААЖАВ
	Ж.БЯМБАЖАВ
	Ч.ЭНХБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 3 дугаар сарын 25-ны өдөр	Дугаар 43	Улаанбаатар хот

Дүрэм батлах тухай

Даатгалын тухай Монгол Улсын хуулийн 16.1 дүгээр ллийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТООХ нь:

1."Даатгалын хяналтын албаны дүрэм"-ийг хавсралтын ор батлсугай.

2.Даатгалын хяналтын албаны удирдлага, төсөв, орон , бүтэц, зохион байгуулалтыг хянан үзэж түр баталж лүүлэхийг Сангийн сайд П.Цагаанд үүрэг болгосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

Засгийн газрын 1998 оны 43 дугаар тогтоолын хавсралт

ДААТГАЛЫН ХЯНАЛТЫН АЛБАНЫ ДҮРЭМ

Нэг.Нийтлэг үндэслэл

1.Энэхүү дүрмийн зорилго нь Даатгалын хяналтын аны эрх, үүрэг, үйл ажиллагаа, удирдлага, зохион гуулалтын үндсэн зарчмуудыг тогтоох, даатгалын ай Монгол Улсын хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй богдсон харилцаа зохицуулахад оршино.

2.Даатгалын хяналтын алба нь /цаашид "хяналтын а" гэнэ/ даатгалын тухай хууль тогтоомжийг хэрэг-лэх, түүний хэрэгжилтийг даатгалын үйл ажиллагаа элж буй аж ахуйн нэгжид шалгаж зааварчлах, хяналт их, даатгалын үйл ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх аар бодлого боловсруулж шийдвэрлүүлэх үндсэн чиг гийг гүйцэтгэнэ.

3.Хяналтын албаны үйл ажиллагаатай холбогдож гарах длыг төсвөөс санхүүжүүлнэ.

4.Хяналтын алба нь зохих журмын дагуу үйлдсэн дэг, албан бичгийн хэвлэмэл хуудас хэрэглэнэ.

Хоёр.Даатгалын хяналтын албаны бүтэц, зохион байгуулалт

5.Хяналтын алба нь Сангийн сайдын дэргэд ажиллана.

6.Хяналтын албаны даргыг Сангийн сайдын санал болгосноор Засгийн газар томилж, чөлөөлөх бөгөө дарга нь улсын ерөнхий байцаагч байна.

7.Хяналтын алба нь Бодлого зохицуулалт, лицензийн хэлтэс, Нягтлан бодох бүртгэл, тайлангийн хэлтэс Тамгын хэлтэстэй, Улаанбаатараас бусад аймаг, хото даатгалын улсын байцаагчтай байна.

8.Хяналтын албаны орлогч дарга, Бодлого зохицуулалт, лицензийн хэлтсийн дарга болон Нягтлан бодо бүртгэл, тайлангийн хэлтсийн дарга нар нь даатгалы улсын ахлах байцаагч байна.

9.Хяналтын албанд ажиллах улсын ахлах байцаагч улсын байцаагчийг албаны даргын санал болгосноо Сангийн сайд томилж, чөлөөлнө.

10.Орон нутагт ажиллах улсын байцаагчийг албан даргын санал болгосноор тухайн шатны Засаг дарг томилж, чөлөөлнө.

11.Хяналтын алба нь үйл ажиллагааныхаа чиг үүрэг тэй холбогдуулан орон тооны бус зөвлөл байгуул ажиллаж болно.

12.Хяналтын албаны дарга ажлаа Сангийн сайдын өмн хариуцна.

Гурав.Хяналтын албаны эрх, үүрэг

13.Хяналтын алба нь энэхүү дүрмийн "Нэг"-ийн 1.2- заасан үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээс гадн дараахь үүрэг хүлээж, эрх эдэлнэ:

а/хяналтын алба нь даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэ тухай бүрдэл болсон хүсэлтийг хүлээж авсаас хой ажлын 21 хоногт багтаан хянаж, зөвшөөрөл /лиценз олгох дүгнэлтээ Сангийн сайдад тавина. Зөвшөөрөл эрхлэх даатгалын төрөл, түүний хэлбэр, давхар даатга эрхлэх эсэх талаар тодорхой заана;

б/даатгалын гэрээний үлгэрчилсэн загварыг батлах хуулиар тогтоогоогүй заавал даатгалын хураамжийн хэм жээ, сайн дурын даатгалын хураамжийн дээд, доо хязгаарыг тогтоож өгөх, түүний мөрдөлтөд хянал тавих;

в/даатгалын компани, даатгалын зуучлагч, төлөөлөг чийн талаар улсын нэгдсэн бүртгэл хөтлөх, даатгалы компанийн санхүү, төлбөрийн чадварын шалгуур үзүү лэлтийг тогтоох;

г/сайн дурын даатгалын төрөл, хэлбэрийг тогтоосон гсаалт гаргах, эд хөрөнгийн зарим эдрэл гэмтлийн кирлын норматив тогтоох;

д/даатгалын статистик судалгаа хийх, мэдээллээр нгах, гадаад, дотоод зах зээлийг судлах, даатгалын хай хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавих, үнийг цаашид боловсронгуй болгох чиглэлээр санал, гнэлт гаргах;

е/даатгалын компаниудаас санхүүгийн улирал, жилийн йлан тэнцэл болон санхүү, төлбөрийн чадвартай холгдсон мэдээ, мэдээлэл, баримт материалыг холбогдох үлийн этгээд, иргэдээс шаардах, үнэ төлбөргүй эгуулан авах;

ж/даатгалын тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн аж үйн нэгж, албан тушаалтанд хуульд заасан үндэслэл, ких журмын дагуу хариуцлага хүлээлгэх;

з/даатгагч, даатгуулагчийн эрх ашгийг хамгаалах, іний санал, хүсэлт, гомдлыг шалгаж барагдуулах;

и/хяналтын алба нь гадаад орны даатгалын байгууллатай хамтран ажиллах, гэрээ, хэлцэл байгуулах, ухэд нэхэмжлэл гаргах;

к/хөндлөнгийн байгууллага, мэргэжлийн хүмүүсийг налт шалгалтад татан оролцуулах, дүгнэлт гаргуулах.

14.Хяналт шалгалтын дүнг үндэслэн улсын байцаагс тавьсан актад улсын байцаагч болон тухайн даатлын компанийн санхүүгийн баримтад нэг, хоёрдугаар эын үсэг зурдаг албан тушаалтнууд, зөрчилд холдох бусад этгээд гарын үсэг зурна:

а/хэрэв хариуцагч нь актыг зөвшөөрөхгүй бол тэр айгаа тайлбар бичиж актад хавсаргана;

б/шаардлагатай гэж үзвэл илэрсэн зөрчил дутагдлын і, шалтгаан, нөхцөлийг харгалзан хяналт шалгалтын іг:

-Сангийн сайдын зөвлөлд;

-Даатгалын хяналтын албаны зөвлөлд хэлэлцүүлэхээр оруулж, зохих шийдвэр гаргуулна.

в/шалгалтын дүнг тухайн даатгалын компанийн ірдлагын зөвлөлөөр хэлэлцүүлж, илэрсэн зөрчил, агдлыг арилгуулах арга хэмжээ авна;

г/даатгалын улсын байцаагч нь шалгалтын дүн, үнтэй холбогдож гарах дүгнэлт,тавьсан актыг тухайн тгалын компанид албан ёсоор хүргүүлнэ;

д/хяналт шалгалтын дүнгээр илэрсэн зөрчил, авах а хэмжээ,актаар тавьсан төлбөрийг тухайн даатгалын

компани тогтоосон хугацаанд нь биелүүлж, хар мэдэгдэх үүрэгтэй.

15.Хяналтын албаны дарга нь өөрийн эрх хэмжээн хүрээнд тушаал гаргах бөгөөд улсын ерөнхий байцаа чийн хувьд даатгалын улсын ахлах болон даатгал улсын байцаагчийн тавьсан актыг хянан үзэж, шаар лагатай тохиолдолд хүчингүй болгох, дүгнэлти өөрчлөх эрхтэй.

Дөрөв.Даатгалын улсын байцаагчийн эрх, үүрэг

16."Төрийн хяналт шалгалтын тухай" хуулн 21 дүгээр зүйлд заасан улсын байцаагчийн нийт бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэхээс гадна дараахь эрх эдэл үүрэг хүлээнэ:

а/даатгалын үйл ажиллагаатай холбогдсон өргөд гомдлыг барагдуулах;

б/даатгалын тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн ахуйн нэгжийг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлэх

в/даатгалын компанийн нягтлан бодох бүртгэл улирал, жилийн тайлан тэнцэл болон санхүү, төлбөр чадвартай холбогдсон мэдээ, мэдээлэл, баримт ма риалыг холбогдох байгууллагаас шаардаж үнэ төлбөр гаргуулан авах;

г/баримтын шалгалт хийх.

17.Даатгалын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол даатга улсын байцаагч дараахь хариуцлага ногдуулна:

а/зөвшөөрөлгүйгээр даатгалын үйл ажилла эрхэлсэн бол хууль бусаар олсон орлогыг хура 200000-250000 төгрөгөөр торгох;

б/даатгалын тухай хууль тогтоомж, хянал албанаас гаргасан шийдвэрийг зөрчсөн албан тушаалт 10000-50000 хүртэл, компанийг 50000-200000 төгрөг торгох, эсхүл үйл ажиллагааг нь түр зогсоох;

в/даатгуулагчийг хууран мэхэлж, тэдний эрх ашг хохироосон даатгалын компанийн зөвшөөрлийг нь хура

Тав. Бусад зүйл

18.Улсын байцаагч үүрэгт ажлаа зохих ёсоор б лүүлээгүй, хууль тогтоомж зөрчсөн бол түүнд холбог хууль тогтоомжид заасны дагуу хариуцлага хүлээлгэх

19.Даатгалын компани, тэдгээрийн удирдлага ул байцаагчийн тавьсан актыг хүлээн зөвшөөрөх үнд лэлгүй гэж үзвэл Хяналтын албаны даргад, Хянал албаны даргын шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөөгүй гомдлоо шүүхэд гаргана.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

998 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдөр Дугаар 44 Улаанбаатар хот

Үндэсний архивын байрыг төрийн тусгай хамгаалалтад авах тухай

рхивын тухай Монгол Улсын хуулийн 19 дүгээр ийн 1, 5 дахь хэсэг болон Төрийн тусгай аалалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 2 дахь гт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ООХ нь:

. Монгол Улс дахь архивын сан хөмрөгийн хосгүй , үнэт баримт болон кино, гэрэл зургуудыг хадгалж Үндэсний төв архивын байрыг 1998 оны 5 дугаар н 1-ний өдрөөс эхлэн төрийн тусгай хамгаалалтад мг Улсын аюулгүй байдлыг хангах газрын дарга хнасанд даалгасугай.

Төрийн тусгай хамгаалалтад шилжсэнтэй хол-уулан Үндэсний төв архивын байрны жижүүрийн огдох төсөв, орон тоог Улсын Аюулгүй байдлыг ах газрын мэдэлд шилжүүлэхийг Сангийн сайд гаан, Хууль зүйн сайд Ж.Амарсанаа нарт үүрэг осугай.

онгол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХАН

уль зүйн сайд Ж.АМАРСАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

98 оны 4 дүгээр рын 1-ний өдөр Дугаар 45 Улаанбаатар хот

Интернэтийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

нгол Улсын Ерөнхий сайдын 1997 оны 130 дугаар рамжаар байгуулагдсан интернэтийн асуудлаар эс баримтлах бодлого боловсруулах ажлын хэсгийн

дугнэлт, саналыг үндэслэн Монгол Улсын Засги
газраас ТОГТООХ нь:

1.Төр, захиргааны байгууллагуудыг интернэти сүлжээнд холбох "Галактик Сателлайт Интернэт сист бүхий тоон мэдээллийн нэгдсэн сүлжээ" төслийн хамтр гүйцэтгэгчээр Бодькомпьютер, Датаком ХХК-иудыг сонг авах тухай ажлын хэсгийн саналыг зөвшөөрсүгэй.

2.Техникийн шийдэл, тоног төхөөрөмжийн үнэ, үй чилгээний хөлс, төслийг хэрэгжүүлэх график, оролцо талуудын харилцан хүлээх үүрэг, хариуцлагыг тодорх тусгасан гэрээг хэрэгжүүлэгч компаниудтай байгуу хэрэгжилтэд нь хяналт тавих ажлыг зохион байгуулах Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.Нямдаваад даалгасугай.

3.1998 оны хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөнд ту гагдсаны дагуу уг төслийг санхүүжүүлэхийг Санги сайд П.Цагаанд зөвшөөрсүгэй.

4.Төслийн хэрэгжилтийн явцад бий болох төри өмчийн хөрөнгийг улсын бүртгэлд авч, зарцуулал ашиглалтад хяналт тавьж байхыг Төрийн өмчийн хорос дарга З.Энхболдод даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд **Г.НЯМДАВАА**

Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 8-ны өдөр	Дугаар 49	Улаанбаатар хот

Жагсаалт батлах тухай

"Ашигт малтмалын тухай" хуулийн 11 дүгээр зүйл 3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засг газраас ТОГТООХ нь:

1.Тухайн газар эзэмшигч буюу өмчлөгч нь өөр эзэмшлийн буюу өмчийн газраас өөрийн ахуйн хэрэгцэ ашиг олох зорилгогүйгээр лицензгүйгээр ашиглаж бо ердийн ашигт малтмалын жагсаалтыг хавсралтын ёс батлсугай.

2.Ердийн ашигт малтмалыг лицензгүйгээр ашиглах урам боловсруулан мөрдүүлэхийг Хөдөө аж ахуй, йлдвэрийн сайд Л.Нямсамбуу, Байгаль орчны сайд .Адъяасүрэн нарт, журмын биелэлтэд хяналт тавьж жиллахыг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт тус тус аалгасугай.

3.Энэхүү тогтоол гарсантай холбогдуулан "Ашигт алтмалын жагсаалт батлах тухай" Засгийн газрын 1995 ны 5 дугаар сарын 24-ний өдрийн 81 дүгээр тогтоолыг үчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд
бөгөөд Хөдөө аж ахуй,үйлдвэ-
рийн сайдын үүрэг гүйцэтгэгч **Г.НЯМДАВАА**

Засгийн газрын 1998 оны 49
дүгээр тогтоолын хавсралт

ЛИЦЕНЗГҮЙГЭЭР АШИГЛАЖ БОЛОХ ЕРДИЙН
АШИГТ МАЛТМАЛЫН ЖАГСААЛТ

1.Тоосгоны шавар
2.Элс
3.Хайрга
4.Кварцит
5.Барилгын чулуу
6.Шохойн чулуу
7.Доломит /бадмар/
8.Мергель /баргилт/
9.Магмын чулуулаг
10.Галт уулын чулуулаг
11.Хувирмал чулуулаг
12.Алевролит /зануужин/

-----ooo-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 8-ны өдөр | Дугаар 51 | Улаанбаатар хот

"Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөр" батлах тухай

Төрөөс түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах талаар баримтлах бодлого, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1."Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах Үндэсний хөтөлбөр"-ийг хавсралтын ёсоор батлсугай.

2.Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон арга хэмжээ, зардлыг 1999 оноос эхлэн тухайн жилийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн үндсэн чиглэл, төвлөрсөн болон орон нутгийн төсөвт тусган шийдвэрлэж байхыг Сангийн сайд П.Цагаан, Гэгээрлийн сайд Ч.Лхагважав, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт даалгасугай.

3.Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, гүйцэтгэлийг Гэгээрлийн яаманд тайлагнаж байхыг аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн талаар жил бүрийн 1 дүгээр улиралд багтаан Засгийн газарт мэдээлж байхыг Гэгээрлийн сайд Ч.Лхагважавт тус тус даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Гэгээрлийн сайд **Ч.ЛХАГВАЖАВ**

Засгийн газрын 1998 оны 51
дүгээр тогтоолын хавсралт

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙГ ХАМГААЛАХ, СЭРГЭЭН ЗАСВАРЛАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг.Үндэслэл

Монголын ард түмэн өөрийн түүхийн урт хугацаанд үүдлийн өвөрмөц соёл иргэншил, түүндээ зохицсон оёл, урлагийн болон утга соёлын үнэт зүйлс бүтээсэн илээ. Тиймээс олон зуун жилийн туршид уламжлагдан рсэн түүх, соёлын дурсгалт зүйл, утга соёлын өвийг удлан шинжилж, хадгалж хамгаалан хойч үедээ өвлөн элгамжлуулах нь дэлхийн соёл иргэншилд зохих байр ууриа олохоос гадна танин мэдэхүй, түүх, соёл, инжлэх ухааны чухал ач холбогдолтой юм.

Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хадгалж хамгаалах рх зүйн үндсийг бий болгох, бүртгэх, улс, орон утгийн хамгаалалтад авах, судалж шинжлэх, сэргээн асварлах, сурталчлах зэрэг үйл ажиллагааг 1925 оноос хлэн хэрэгжүүлж иржээ.

Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг сэргээн засварлах эргэжлийн байгууллага 1973 онд байгуулагдаж марбаясгалант, Эрдэнэзуу, Гандантэгчэнлин, Заяын үрээ, Цэцэн хааны ордон, Алтанбулаг дахь түүхт эрилгууд зэрэг 40-өөд нэр төрлийн түүх, соёлын урсгалт барилга, цогцолборуудыг сэргээн засварласан эгээд дээрх түүх, соёлын дурсгалуудыг сэргээн асварлахад төрөөс жил бүр зохих хэмжээний хөрөнгө эргаж санхүүжүүлж байв.

"Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах хууль"-йг 1994 онд шинэчлэн баталж түүх, соёлын дурсгалт үйлийг хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг эсын хэмжээнд мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар энгах, түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн улсын нэгдсэн үртгэл-мэдээллийн сан, хяналтын нэгдсэн сүлжээг үрдүүлэх, сэргээн засварлах төслүүд хэрэгжүүлэх үрэг бүхий Соёлын өвийн төвийг 1996 оноос зохион айгуулан ажиллуулж байгаа нь дээрх үйл ажиллагаанд эхих хувь нэмрээ өгч байна.

Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хадгалж хамгаалах, эргээн засварлах, судлан шинжлэх, сурталчлахад шаар-агдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх зорилгоор Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах сан"-г 1995

оноос байгуулан ажиллуулж байгаа нь энэ ажил цааш өргөжин, санхүүгийн эх үүсвэртэй болоход ач хо богдолтой боллоо. Сан нь түүх, соёлын дурсга зүйлийг хамгаалах, сэргээн засварлах төслүүди сонгон шалгаруулан санхүүжүүлж тодорхой үр дүнд хү байна.

Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах хуули монгол улсын нутаг дэвсгэрт орших түүх, соёлын хөдлөх дурсгалын эрх зүйн хамгаалалтыг улс, ор нутаг, байгууллагын гэж ангилсан юм. Үүний даг Монгол Улсын Засгийн газрын 1994 оны 233 дуга тогтоолоор "Улс, аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад ба түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалт"-ыг бата улсын хамгаалалтад 93 дурсгал, аймаг, нийслэли хамгаалалтад 287 дурсгал оруулж энэ жагсаалт ороогүй түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалуудыг су дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар бүртгэлдээ а хамгаалах журмыг тогтоосон юм.

Засгийн газрын хэмжээнд батлагдсан 262,1 с төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 1996-2000 онд хэрэ жүүлэх "Эрдэнэзуу" төслийг 1996 оноос хэрэгжүүл ЮНЕСКО, Монголын Засгийн газар, Японы Засгийн газ хамтран "Монголын эртний нийслэл Хархорум хотын ту рийг хамгаалах нь" төслийг 1995-1998 онд хэрэгжүүл төслийн үр дүнд Хархорум хотын туурьт геофизики судалгаа хийж байршлын зургийг гарган Хархорум хот хамгаалалтын бүсийг тогтоож Монгол Улсын Засги газар баталгаажууллаа. Мөн Гэгээрлийн яам Турк улс Олон улсын хамтын ажиллагааны агентлагтай хамтр 1997-2001 онд хэрэгжүүлэх "Монгол дахь Түрэгийн үе зарим хөшөө дурсгалыг хадгалж хамгаалах, судла сэргээн засварлах" төслийн ажлыг 1997 оноос эхэллэ Түүнчлэн Монголын соёлын болон байгалийн өви "Дэлхийн өвийн жагсаалт"-ад бүртгүүлэх төсөл, "Монг улсын нутаг дахь түүх, соёлын дурсгал" толь бичги хэвлэлд бэлтгэх төслийг 1996 оноос хэрэгжүүлж байн Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах, сэрг засварлах талаар төр, засгаас бодлоготой арга хэмж авсаар байгаа боловч хөтөлбөрийн хэмжээнд бодло зорилтыг тодорхойлон дэс дараатай арга хэмжээ ав шаардлагатай гэж үзэж байна.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаал талаар урьдчилан судалж тогтоосон хөтөлбөр, төлө лөгөөгүй явж ирснээс үнэт дурсгалууд байгалийн бо

ий нөлөөнөөс үүдэн эвдэрч гэмтэх, нурж унах, устаж й болох, алдагдах явдал байнга гарч байна.
[аашид түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах удлыг онцгойлон үзэж тууштай, тогтвортой бодлого улахгүй бол дээрх байдал үргэлжлэх аюултай байна.
Түүх, соёлын дурсгалыг сэргээн засварлах ажил нь жлэх ухаан, технологийн өнөөгийн түвшинд хүрээгүй, гэжлийн боловсон хүчин, материаллаг бааз, эрдэм жилгээ, судалгааны ажил, хөрөнгө мөнгөний дутаас уг ажлыг технологийн дагуу гүйцэтгэж чадахгүй на. Түүх, соёлын дурсгалт барилгын үндсэн хийц ох модыг 2-3 жилийн нөөцтэй бэлтгэж хатааж эвсрүүлахгүй, нойтон мод хэрэглэдгээс сэргээн варлах горим зөрчигдөж уг ажил нь огт үр дүнгүй эхоос гадна үндсэн хийцдээ ч муугаар нөлөөлөх болж на.
үүнчлэн иргэдэд түүх, соёлын дурсгалт зүйлээрээ архах, хамгаалах сонирхол, мэдлэг дутмаг, орон гийн төрийн захиргааны төв байгууллагын эрх бүхий үүс нь хууль, журмаар хүлээсэн үүргээ үл биелүүл- болон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалууд нь цаг арын эрс тэс уур амьсгалтай нөхцөлд байдаг, төв эин газраас алслагдсан, зам харгүй, харуул гаалалт байхгүй зэрэг нь байдлыг бүр ч хүндрүүлж гаа билээ.
дгээр нь түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг гаалах, сэргээн засварлах тодорхой бодлого нэн гамдсан болохыг илэрхийлж байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго

одорхой бодлого, дэс дараалалтайгаар түүх, соёлын эгалыг хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг гүйцэт- түүх, соёлын дурсгалын өнөөгийн байдал, хэтийн эвийг тодорхойлох, аялал жуулчлалын маршрутад улах, түүх, соёлын дурсгалыг хамгаалах, сэргээн варлахад зарцуулж буй төсвийн хөрөнгө, олон улсын гууллага, хандивлагч орнуудын зээл, тусламжийг аас төлөвлөсөн бодлого зорилготой, үр бүтээлтэй улахад Үндэсний хөтөлбөрийн зорилго оршино.
үний үр дүнд Монгол Улсын Засгийн газрын үйл илагааны хөтөлбөрт "Монголын түүх, соёлын үл нөх дурсгалуудыг хамгаалах, сэргээн засварлах өлбөрийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ" гэсэн заалт эгжих боломцоо бүрдэнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга зүй

А. Дурсгалуудыг гэмтээж буй хүчин зүйл

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалууд нь дор дурдса хүчин зүйлүүдээс болж гэмтдэг. Үүнд:

1. Байгалийн хүчин зүйл, нөлөөлөл:

-ил задгай газар оршиж буй түүх, соёлын үл хөдлө дурсгалууд нь нар, салхи, ус, чийг, агаарі температурын өөрчлөлт зэргээс шалтгаалан хагаі гэмтэх, хуурч унах, үйрч бутрах байдлаар анхны хэлб төрхөө алдаж, үсэг зурлага, чимэглэл нь бүдгэі гэмтэх;

-байгалийн гэнэтийн үзэгдэл газар хөдлөх, үеі аянга, цахилгаан, гал түймрийн нөлөөгөөр хугаі ойчих, нурж унах, шатах, устаж үгүй болох.

2. Биологийн процесс:

-шувууны сангасанд бохирдож, түүний нөлөөгө хөшөө чулууны бүтэц өөрчлөгдөн үйрч гэмтэх;

-шувууны сангасны нөлөөгөөр дурсгалт барилгууд гадна болон дотор талын хээ угалз, чимэглэл, өн будгийн анхны төрх байдал алдагдаж гэмтэх;

-модон дурсгалт барилгыг хортон шавьж идэ мөөгөнцөр гэмтээх.

3. Хүний буруу үйл ажиллагаа:

-сүг зурагтай хад, булш хиргисүүр, байшин барилг туурийн чулууг зөөж малын хашаа хороо барих, барилг суурь хийх зэргээр устгаж үгүй хийх;

-хадны сүг зураг, хөшөө дурсгалыг үзэж сонирхс зарим хүмүүс өөрсдийн нэр, хаяг, он, сар, өдөр бич дахин сэргэшгүй сүйтгэл учруулах;

-олз ашиг хайсан хүмүүс булш хиргисүүр, бунха ухаж сүйтгэх;

-хөшөө дурсгалыг унаган газар нутгаас нь зө түүхэн ач холбогдлыг нь алдагдуулах;

-археологичид малтлага хийсний дараа уг газр цэвэрлэж тохижуулаагүйгээс онгорхой нүх, э замбараагүй чулуу болж үлдэх;

-хөшөө дурсгалыг хамгаалж барьсан хашаанд ма адуугаа хашдаг учраас мал хөшөөг шөргөөж хир, т болгох, унагах, хашааг эвдэж нураах;

-сэргээн засварлахдаа сэргээн засварлах ажл үндсэн зарчмыг зөрчих, чанаргүй гүйцэтгэх.

В. Дурсгалыг хамгаалах арга

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлүүд эвдэ гэмтэн, устаж үгүй болоход нөлөөлж буй дээрх хүч зүйлүүдийг зогсоох дараахь аргууд байна. Үүнд:

1. Бүртгэх:
-Улс, орон нутаг, байгууллагын хамгаалалтад байгаа ух, соёлын үл хөдлөх дурсгал, түүх, соёлын дурсгалт эрүг Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн улсын нэгдсэн этгэл-мэдээллийн санд тусгай маягтын дагуу бүртгэн байршлыг нь нарийвчлан тогтоох, эрдэм шинжил-эний тодорхойлолтыг нь бичих, гэрэл зураг, дүрс илэгээр баяжуулах зэргээр уг дурсгалын талаар иж эн баримт материал цуглуулах;
-Түүх, соёл, шинжлэх ухааны үнэ цэнэ, ач холбогд-эроо монголдоо төдийгүй дэлхийн түүх, соёлын шгүй хэсэг болсон дурсгалуудыг "Дэлхийн соёлын юн байгалийн өвийн жагсаалт"-ад бүртгүүлэх ажлыг ион байгуулах.
2. Хамгаалалтад авах:
-Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалуудыг газар дээр нь ж судалсны үндсэн дээр шинээр хамгаалалтад авч, с, аймаг, нийслэлийн хамгаалалтад байх түүх, лын үл хөдлөх дурсгалын жагсаалт"- ад өөрчлөлт улах саналыг боловсруулах;
-Хамгаалалтын бүс тогтоох;
-Хашаа, саравч барьж болохгүй том хэмжээний цолбор дурсгал, булш, хиргисүүр зэргийг орчин ронтой нь дархлан хамгаалж "Тусгай хамгаалалттай ар нутгийн тухай хууль"- ийн дагуу улсын тусгай гаалалттай дурсгалт газар болгон хамгаалалтад х.
3. Сурталчлах:
-Түүх, соёлын дурсгалын үнэ цэнэ, ач холбогдлыг н түмэнд сурталчлах, сургуулийн сургалтын хөтөл-т тусгах зэргээр ард нийтээр эрхэмлэн хайрлаж гаалдаг болгох;
-Түүх, соёлын дурсгалын талаар радио, телевиз, ин хэвлэл зэрэг олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн эгслээр сурталчлах;
-Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн лавлах, толь бичиг, , танилцуулга, газрын зураг зэргийг хэвлүүлэн талчлах.
4. Консерваци хийх:
Түүх, соёлын дурсгалыг өнөө үе хүртэл хадгалагдаж эн байдлыг хэвээр нь хамгаалж бэхжүүлэн цаашид ж унахыг зогсоож, үзмэр болгон тохижуулан глахад консервацийн ажлын гол зорилго оршино.
Консервацийн ажилд дараах зүйлийг багтаана:

-хөшөө дурсгалыг элдэв бохирдлоос цэвэрлэх, орч
тохижуулах;

-дурсгалуудад пайз тэмдэг тавьж, хашаа хайс ба
хамгаалах;

-байгаль, цаг уурын нөлөөллөөс хамгаалах, ду
галын хийц, бүтээц, материалыг бэхжүүлэх;

-түр бэхэлгээ хийх;

-саравч барих.

Туурь, суурь нь үлдсэн дурсгалт барилгын үл
эсвэл археологийн малтлагаар илэрсэн байгуулам
консервацийн ажил онцгой шаардлагатай. Консерва
аргаар бэхжүүлж хамгаалсан дурсгалт барилгын үл
туурь зэргийг үзмэр буюу ил музей байдлаар ашигла
тулд сахиул, тайлбарлагчийн байр, археоло
олдворыг үзмэр болгон хадгалах байр, түр а
сандал, сүүдрэвч, автомашины зогсоол зэр
төлөвлөнө.

5.Сэргээн засварлах:

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг сэр
засварлах ажил нь хэсэгчилсэн сэргээн засварла
бүтнээр нь сэргээн засварлалт гэсэн 2 аргаас бүрд
Хэсэгчилсэн сэргээн засварлах арга нь консерва
өргөтгөсөн хэлбэр юм. Дурсгалт зүйлийн тала
түүхэн баримт, газар дээр хийсэн судалгаа
тодорхой, анхны төрх байдлаар нь сэргээн засва
боломжтой нөхцөлд бүтнээр нь сэргээн засва
аргыг хэрэглэнэ.

Дурсгалт зүйлийн түүх, соёлын ач холбог
батлатган, түүхэн үнэ цэнийг тодорхойлон, уран са
шинж төрхийг нь алдагдуулалгүйгээр эх матер
баримтыг эрхэмлэн анхны төрх байдлаар сэргээн бос
хийц хэсэглэлүүдийг бэхжүүлэхэд сэргээн засва
ажлын гол зорилго оршино. Сэргээн засварлах а
түүхэн баримт бичиг, хэмжилт судалгаа, сэр
засварлах ажлын зургийг бүрэн боловсруулсан үн
дээр "Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах хуу
ийн дагуу мэргэжлийн байгууллага гүйцэтгэнэ.

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хад
хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг гүйцэ
мэргэжлийн байгууллага нь олон улсын хэмжээнд мө
буй сэргээн засварлах ажлын зарчим буюу "Х
дурсгал, дурсгалт газрыг хадгалж хамгаалах, сэр
засварлах тухай олон улсын Харти"-ийг мөрд
болгоно.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөлт

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хадгалж мгаалах, сэргээн засварлах хөтөлбөрийг 7 хэсэгт ваан хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулахаар төлөвлөх йна. Ингэж төлөвлөхдөө захиалагч байгууллага, рэгжүүлэх хугацааг тодорхойлон шаардагдах хөрөнгийн эмжээг урьдчилан тогтоож байна. Тухайн үеийн эдийн згийн нөхцөл байдлаас хамаарч энэхүү төлөвлөгөөнд дотгол хийж байх болно.

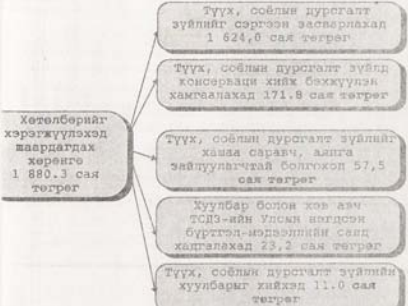

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ҮЛ ХӨДЛӨХ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛИЙГ ХАДГАЛЖ ХАМГААЛАХ, СЭРГЭЭН ЗАСВАРЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨЛТ /1999- 2005 ОН /

Нэг. Сэргээн засварлах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Сэргээн засварлах хугацаа	Төсөвт өртөг сая/төг	Хариуцах байгууллага /захиалагч/	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1.	**Архангай аймаг.** Эрдэнэбулган сум. Заяын гэгээний хийдийн Цогчин дуган	1999-2001	120.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Цогчин дуганыг сэргээн засварлах зураг төсөв нь хийгдсэн.
2.	**Баянхонгор аймаг** Галуут сум. Чин сүжигт Номун хан (мандал)-ы хийд	1999-2005	130.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Сүсэгтнүүд нь сэргээн засварлаж эхэлсэн.
3.	**Өвөрхангай аймаг** Хархорин сум. Эрдэнэзуу хийд	1996-2000	262.1	Гэгээрлийн яам	1996-2000 онд хэрэгжүүлэхээр батлагдсан "Эрдэнэзуу" төслийн хүрээнд сэргээн засварлаж байна.
4.	Бат-өлзий сум. Төвхөн хийд	1999-2000	15.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Соёлын сангаас санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж сэргээн засварлах ажлыг хийж эхэлсэн.
5.	Хархорин сум. Баруунхүрээ /Шанх/-ний Цогчин дуган	1999-2000	18.0	Гэгээрлийн яам	Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах сангаас санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн.

6.	**Өмнөговь аймаг** Номгон сум. Сангийн далай хийд	1999-2002	180.0	Аймгийн ЗДТГ	Үлдэгдэл дурсгалыг сэргээн засварлах
7.	**Сэлэнгэ аймаг** Баруунбүрэн сум. Амарбаясгалант хийд	1999-2004	342.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Арван цагаан дуган, IY Богдын шарилын сүмийг сэргээн засварлах
8.	**Увс аймаг** Улаангом сум. Харлаг бэйсийн байшин	1999	4.0	Аймгийн ЗДТГ	Дахин сэргээн засварлах
9.	**Улаанбаатар хот** Дамбадаржаа хийд	1999-2000 2001-2005	95.0	Гэгээрлийн яам	Жин хоих, Жин хэнгэрэг, Лавиран, Түүхийн баруун, зүүн сүмийг сэргээн засварлах
10.	Богд хааны ногоон ордон	1999-2000 2001-2005	210.0 265.0	Гэгээрлийн яам	Барилгуудыг иж бүрэн сэргээн засварлах
11.	Чойжин ламын сүм	1999-2005	145.0	Гэгээрлийн яам	Гол дуган, хэрмэн хашааг сэргээн засварлах

Хоёр. Консервац хийж, бэхжүүлж хамгаалах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өртөг сая/төг	Хариуцах байгууллага /захиалагч/	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1.	Архангай аймаг Хотонт сум. Уйгарын Хар балгас	1999-2000	6.0	Гэгээрлийн яам	Хамгаалалтын бусийг тогтоож, бэхжүүлэх ажлыг хийх
2.	Хашаат сум. Культегин, Билгэ хааны гэрэлт хөшөөний цогцолбор дурсгал	1997-2001		Гэгээрлийн яам	Монгол, Туркийн Засгийн газраас хамтран хэрэгжүүлж буй "Монгол дахь Түрэгийн үеийн зарим хөшөө дурсгалыг хадгалж хамгаалах, судлах, сэргээн засварлах" төслийн хүрээнд Туркийн талын хөрөнгөөр иж бүрэн бэхжүүлэх ажлыг хийж, тохижуулна.
3.	Эрдэнэмандал сум. Хархул хааны балгас	1999-2000	5.0	Аймгийн ЗДТГ	
4.	Булган аймаг Рашаант сум. Хөгнө тарнын хөгшин хийд	1999-2000	6.0	Аймгийн ЗДТГ	
5.	Хутагт сум. Бийбалык балгас	2000-2005	8.0	Аймгийн ЗДТГ	
6.	Дашинчилэн сум. Хар бухын балгас	1999-2000	8.0	Гэгээрлийн яам	
7	Булган сум. Майдарын голын хөндийд орших Цагаан сувраганы	2001	2.8	Аймгийн ЗДТГ	

	Цагаан байшингийн үлдэгдэл				хийнэ.
9.	**Дорнод аймаг** Цагаан-овоо сум. Хэрмэн барс хотын суврага	1999-2000	20.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Хамгаалалтын бүсийг тогтоох, кууччин хашааг шинэчлэх, хашын өрлөгт бэхжүүлэлт хийх
10	**Дорноговь аймаг** Хөвсгөл сум. Цувираагийн хийд	1999-2000	10.0	Аймгийн ЗДТГ	Улааны шашны үндсэн ганц хийд болно. Ханиг бэхжүүлэх, хамгаалалтын бүсийг тогтоох.
11	**Дундговь аймаг** Адаацаг сум. Сум хөх бүрдийн балгас	2003-2004	10.0	Аймгийн ЗДТГ	
12	Эрдэнэдалай сум. Уистийн хийдийн Цогчин дуган	1999-2000	15.0	Аймгийн ЗДТГ	Хэмжилт судалгаа, сэргээн засварлах зураг төсөв хийгдээгүй.
13	**Өвөрхангай аймаг** Хайрхандулаан сум. Хубилай хааны цэргийн цайзын туурь	2000	2.8	Аймгийн ЗДТГ	Шороон далдсыг цэвэрлэх, хашаа барих, дурсгалын нэртэй гэрэлт хөшөө босгох
14	Хархорин сум. Хархорум хотын туурь	1995-2000		Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Монгол Улсын Засгийн газар, ЮНЕСКО, Японы Засгийн газар хамтран "Монголын эртний нийслэл Хархорум хотын туурийг хамгаалах нь" Төслийг 1995-1998 онд хэрэгжүүлж байна
15	**Өмнөговь аймаг** Ханбогд сум. Дэмчигийн хийд	2002-2003	6.0	Аймгийн ЗДТГ	

A	1	2	3	4	5
16	**Төв аймаг.** Сэргэлэн сум. Тоньюкукийн бичигт хөшөө	1997-2000		Гэгээрлийн яам	Гэгээрлийн яам, ТИКА-тай хамтран хэрэгжүүлж буй "Монгол дахь Түрэгийн үеийн зарим хөшөө дурсгалыг хадгалж хамгаалах, судлах, сэргээн засварлах" Төслийн хүрээнд бэхжүүлэх ажлыг хийнэ.
17	Эрдэнэ сум. Гүнжийн сум	1999	2.5	Аймгийн ЗДТГ	
18	**Ховд аймаг** Жаргалант сум. Сангийн хэрэм	2000	2.0	Аймгийн ЗДТГ	
19	Мөнххайрхан сум. Долоон нуурын Улаан толгойн бичээс	2000	3.5	Гэгээрлийн яам.	Бэхжүүлэх
20	Манхан сум. Хойт Цэнхэрийн агуйн хадны зураг	2000	1.5	Гэгээрлийн яам	Сүг зурагт цэвэрлэгээ хийж бэхжүүлэх
21	Үенч сум. Ямаан усны хавцлын хадны зураг	1999	2.5	Гэгээрлийн яам	Хамгаалалтын бүсийг тогтоох
22	**Хэнтий аймаг.** Өмнөдэлгэр сум. Балдан бэрээвэн хийд	1999-2000	15.0	Гэгээрлийн яам, Аймгийн ЗДТГ	Цогчин дуганд бэхжүүлэлт хийх
23	**Хөвсгөл аймаг** Жаргалант сум. Жаргалантын дуган	1999-2000	6.0	Аймгийн ЗДТГ	
24	[illegible]				

26	Гачууртын хадны зосон сүг зураг	2000	2.0	Гэгээрлийн яам	

Гурав. Хашаа саравч, аянга зайлуулагчтай болгох дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өртөг (сая/төг)	Хариуцах байгууллага /захиалагч/	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1.	**Архангай аймаг.** Тариат сум. Дадгын оволжооний хүн чулуу	2000	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Аянга зайлуулагч, хашаа барих
2.	**Булган аймаг.** Могод сум. Түрэгийн үеийн Алтан тамган дарханы бичигт хөшөө	1999	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа, аянга зайлуулагчтай болгох
3	Сэлэнгэ сум. Ингэттолгойн хүн чулуу	2000	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Аянга зайлуулагчтай болгох
4	**Баянхонгор аймаг** Баянлиг сум. Бичигтийн хадны зураг	2002	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Аянга зайлуулагчтай болгох

A	1	2	3	4	5
5	Буцагаан сум. Гурванмандал уулын Адаг Мандал уулан дахь сүг зураг, түрэг бичиг	2002	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Аянга зайлуулагчтай болгох
6	Говь-алтай аймаг. Жаргалан сум. Сумын дэнжийн хүн чулуу	2001	3.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
7	Бугат сум. Тамчийн Болчирын хүн чулуу	2001	3.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
8	Дорноговь аймаг. Иххэт сум. Ар-улааны хүн чулуу	1999	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
9	Завхан аймаг. Шилүүстэй сум. Даагын дэлтийн бугын чулууны цогцолбор	1999	12.0	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
10	Цэцэн-уул сум. Нижнийн шилийн хүн чулуунууд	1999	3.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
11	Өвөрхангай аймаг. Зүйл сум. Бууруын хөшөө	2000	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
12	Төв аймаг Дэлгэрхаан сум. Цогт тайжийн [illegible]	2000	3.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих, аянга зайлуулагчтай болгох

[illegible]	[illegible] Наран сум. Сөдөтийн цагаан чулуу	2000	2.5	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
14	**Ховд аймаг.** Цэцэг сум. Хүн чулуу /Халиудайн хөтөл/	1999	3.0	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
15	Мөст сум. Бодончийн голд орших хиргисүүр, буган хөшөөний цогцолбор	1999	3.0	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
16	**Хэнтий аймаг.** Өндөрхаан сум. Хүн чулуу.	2000	2.0	Аймгийн ЗДТГ	Хашаа барих
17	Батширээт сум. Рашаан хадны дурсгал	2000	3.5	Аймгийн ЗДТГ	Анчга зайлуулагчтай болгох

Дөрөв. Анхны байранд нь байрлуулах ба байршил нь тодорхойгүй тохиолдолд улс, аймгийн музейд татан авч хамгаалах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Одоо хаана байгаа	Анх хаана байсан	Хугацаа	Хариуцах эзэн	Тайлбар
1	**Баянхонгор аймаг.** Хүрээмарал сум. Хүрээмаралын суварганы 4 арслан	2 нь Говь-Алтайд 2 нь Баянхонгорт	Хүрээмарал сумаас зүүн хойш 18 км-т байсан	2002	Аймгийн ЗДТГ	Тодруулга хийж одоо байгаа газар нь хадгалах
2	**Булган аймаг.** Баян-агт сум. Шивээт-Улааны цогцолборын амьтны дүрст дурсгалууд	Орхон аймгийн музейд 1 арслан, Архангай аймгийн Хайрхан сумын сургуульд 1 нохой, 1 арслан, Баян-агт сумын сургуульд 1 хуц, 2 арслан тус тус байна	Шивээт-улаан гэдэг газар байсан	2001	Аймгийн ЗДТГ	Орхон аймгийн музей дэх арслангаас бусдыг нь анхны байршилд нь буцаах
3	**Говь-алтай аймаг.** Бугат сум. Дундиуурын буган чулуун хөшөө	Одоо Бугат суман дахь Дүүргийн ам гэдэг газар байгаа	Бугат сумын Дундиуур гэдэг газар байсан	2000	Аймгийн ЗДТГ	Анхны байрлалд нь буцаах
4	**Өвөрхангай аймаг.** Богд сум. Илжгэн чихт хааны хэрэмийн амьтны дүрст чулуун дурсгал	Архангай аймгийн Хайрхан суманд байдаг	Өвөрхангай аймгийн Богд суман дахь Илжгэн чихт хааны хэрэмний дэргэд байсан	2000	Аймгийн ЗДТГ	Анхны байрлалд нь буцаах

	... нуур сум. Хүн чулуу	төвд 10 жилийн сургуулийн хашаанд		1999	Аймгийн ЭДТГ	... газарт нь хадгалах

Тав. Хуулбар болон хэв авч Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн улсын нэгдсэн бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өртөг (сая/төг)	Хариуцах байгууллага /захиалагч/	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1	Архангай аймаг. Хотонт сум. Уйгарын хар балгасны бичээс	1999	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
2	Хашаат сум. Культегин жанжны бичигт хөшөө	1998-2001		Гэгээрлийн яам	Түрэгийн үеийн зарим хөшөө дурсгалыг сэргээн засварлах, хамгаалах төслийн хүрээнд бичгийг дардаслан авах, хөшөө чулууны хэв авах
3	Хашаат сум. Билгэ хааны бичигт хөшөө	1998-2001		Гэгээрлийн яам	--- " ---

A	1	2	3	4	5
4	Ихтамир сум. Тайхар чулууны бичээсүүд, тамга тэмдэг, зураг	1999-2000	0.6	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Түүх, соёлын дурсгалт газар болгон хамгаалалтад авах, зураг дүрс, тамга тэмдэг, бичгийг эх хэмжээгээр дар-даслан буулгах, хуулж авах
5	Тариат сум. Дадгын өвөлжөөний хүн чулуу	1999-2000	0.82	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хөшөө чулууны хэв авах
6	**Баян-өлгий аймаг.** Улаанхус сум. Хар ямаатын голын хүн чулуу	2003-2004	0.6	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
7	Сагсай сум. Ху-Уйн хүн чулуу	2003-2004	0.6	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
8	**Баянхонгор аймаг.** Бууцагаан сум. Гурванмандал уулын тамга, руни бичгийн дурсгал	1999-2000	0.4	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
9	Заг сум. Бумбатын амны хүн чулуу	1999-2000	1.0	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах

	[illegible] сум. Хөх-асгатын Түрэгийн Алтан тамганы дархны бичигт хөшөө	1999-2000	0.8	төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан авах, хөшөө чулууны хэв авах
11	Хишиг-өндөр сум. Ар хананхгийн түрэг бичээс	1999-2000	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
12	**Говь-алтай аймаг.** Бигэр сум. Бичигтийн буудлын түрэг бичээс	2003-2004	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг эх хэмжээгээр дардаслан буулгах
13	Халиун сум. Цагаан голын хадны сүг зураг, тамга тэмдэг	2003-2004	0.8	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Зураг дүрс, тамга тэмдгийг эх хэмжээгээр дардаслан буулгах
14	Жаргалан сум. Тоосготын хүн чулуу	2003-2004	0.58	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэв авах
15	**Дундговь аймаг.** Өлзийт сум. Билүүт ууланд орших руни бичгийн дурсгал	1999-2000	0.4	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийн дардсыг авах

A	1	2	3	4	5
16	**Завхан аймаг.** Яруу сум. Хөшөөтийн хүн чулуунууд	2003-2004	1.3	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
17	Цэцэн-уул сум. Янживын шилийн хүн чулуунууд	2003-2004	0.6	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
18	Алдархаан сум. Мөнгөт хясааны хөшөөний дүрс	2003-2004	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Дардсыг авах
19	**Өвөрхангай аймаг.** ОНС музей. Эльтерес хааны гэрэлт хөшөө	1999-2000	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
20	Зүйл сум. Тарнийн голын гүүрний хүн чулуу	1999-2000	0.82	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
21	**Сүхбаатар аймаг.** Онгон сум. Шивээт толгойн хүн чулуун дурсгал	2001-2002	1.8	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хөшөөний хэв авч хадгалах
22	Онгон сум. Тавантолгойн хүн чулуун дурсгал	2000-2002	1.5	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хөшөөний хэв авч хадгалах

23	Наран сум. Седетийн цагаан чулууны бичээс	2001-2002	0.6	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
24	Дарьганга сум. Ламтын хүн чулуу	2001-2002	1.3	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Хэвийг авах
25	**Төв аймаг.** Дэлгэрхаан сум. Цогт тайжийн бичигт хад	1999-2000	0.4	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийг дардаслан буулгах
26	Сэргэлэн сум. Тоньюкукийн бичигт хөшөө	2001-2002	1.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Түүх соёлын дурсгалт газар болгон хамгаалалтад авах, бичгийг дардаслан буулгах, хөшөө чулууны хэв авах
27	**Увс аймаг.** Орон нутаг судлах музейд буй "Долоодойн хөшөө" хэмээх эртний бичээс	2003-2004	0.4	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Бичгийн хуулбарыг авах

A	1	2	3	4	5
28	**Ховд аймаг.** Манхайрхан сум. Долооннуурын Улаан толгойн эртний бичээс	2003-2004	0.8	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Эх хэмжээгээр нь бичгийг дардаслан авах
29	Үенч сум. Ямаан-усны дурсгал сүг зураг, бичээс	2003-2004	2.0	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Зураг дүрс, тамга тэмдгийг эх хэмжээгээр нь дардаслан авах
30	Манхан сум. Хойт цэнхэрийн агуйн сүг зураг.	2003-2004	0.5	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Зураг дүрс, тамга тэмдгийг эх хэмжээгээр нь дардаслан авах
31	**Хэнтий аймаг.** Биндэр сум. Рашаан хадны дурсгал дахь тамга, дүрс, бичээс	2001-2002	1.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Зураг дүрс, тамга тэмдгийг эх хэмжээгээр нь дардаслан авах
32	Мөрөн сум. Салбарын уулын бичээс	2001-2002	0.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Эх хэмжээгээр нь бичгийг дардаслан авах

	бичээс			Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	
34	**Хөвсгөл аймаг** Цэцэрлэг сум. Харганатын зурагт хад	2003-2004	0.8	Соёлын өвийн төв, ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Зургийг эх хэмжээгээр нь буулгаж авах

Зургаа. Хуулбарыг хийж унаган газарт нь босгоод, эх дурсгалыг улс, орон нутгийн музейн хамгаалалтад авч хадгалах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Хугацаа	Төсөвт өртөг (сая/төг)	Хариуцах байгууллага /захиалагч/	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1	**Архангай аймаг.** Хайрхан сум. Могойн усны Уйгарын Моюнчур хааны бичигт хөшөө	1998-1999	2.2	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн, Хэл зохиолын хүрээлэн	Хөшөөний суурь чулуунаасаа унаж, голоороо хугарсан. Аймгийн ОНС музейд татан авч хамгаалах. Хуулбарыг нь эх газарт нь босгох
2	**Дорнод аймаг.** Халхгол сум. Шонх толгойн хүн чулуу	1998-1999	1.7	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Монголын үеийн хүн чулуунуудаас ганц бүтэн үлдсэн, хийц маш уран. Хуулбарыг хийж үлдээн эхийг Монголын Үндэсний түүхийн музейд татан авах

A	1	2	3	4	5
3	**Завхан аймаг.** Яруу сум. Хөшөөтийн амин хүн чулуу	1998-2000	2.3	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Түрэгийн үеийн хөшөө, бүтэн, уран хийцтэй. Хуулбарыг хийж үлдээн, эхийг аймгийн ОНС музейд татан авах
4	**Сүхбаатар аймаг.** Онгон сум. Таван толгойн хүн чулууи дурсгал	1999-2000	3.0	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Энэ дурсгал дахь Монголын үеийн 2 хүн чулуу нь хагарч хосгүй уран хийц үгүй болж байгаа. Аймгийн ОНС музейд татан авч хамгаалах. Хөшөөнүүдэд бэхжүүлэлт хийх.
5	Онгон сум. Шивээт толгойн хүн чулууи дурсгал.	1999-2000	1.8	Соёлын өвийн төв. ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэн	Энэ дурсгал дахь Монголын үеийн 3 хүн чулуунаас нэг нь их хэмжээгээр хагарапд орж цаашид байх нөхцөлгүй болсон. Аймгийн ОНС музейд татан авч хамгаалах. Хөшөөнүүдэд бэхжүүлэлт хийх.

Долоо. Түүх, соёлын дурсгалт газар болгон хамгаалалтад авах дурсгалууд

д/д	Дурсгалын нэр	Хамгаалалтад авах он	Үндэслэл	Хариуцах байгууллага	Тайлбар
А	1	2	3	4	5
1.	**Архангай аймаг.** Тариат сум. Чулуутын голын хадны сүг зураг	1999	Голын эрэг хясаан дахь хүрмэн чулууи дээр зурагдсан маш олон тооны өргөн хүрээ, сэдэвтэй	Гэгээрлийн яам	Байгалийн үзэсгэлэнт, аялал жуулчлалын

	Улаанхус сум. Цагаан салаагийн хадны зураг	1999	чулуун зэвсгийн үе (МЭӨ 6000-3000 жил), хүрлийн үед (МЭӨ 3000-1000 жил) холбогдох бөгөөд Төв Азид байгаа хамгийн баялаг хадны зурагт тооцогддог. Шинэ чулуун зэвсэг болон хүрлийн үеийн анчид, малчдын түүх, соёлыг судлахад үнэ цэнтэй баримт болдог.	Гэгээрлийн яам	болон байгалийн өвийн жагсаалт"-д бүртгүүлэх
3	**Баянхонгор аймаг.** Өлзийт сум. Уран хайрхан уулын чулуун зэвсгийн суурин	1999	Монголын археологийн онцгой чухал ач холбогдолтой олдворууд олдсон	Гэгээрлийн яам	
4	Эрдэнэцогт сум. Түй голын зүүн дэнжийн Шатар чулуун туурь.	1999	Үг дурсгал нь хүн чулуу, булш хиргисүүр, хөшөө чулуу, буган чулуу, амьтны дүрст чулуун дурсгалуудын цогцолбор	Гэгээрлийн яам	Унаган газраасаа зөөгдсөн зарим дурсгалуудыг буцааж байрлуулах. Хамгаалалтын бүсийг тогтоох. Аялал жуулчлалын зориулалтаар гэрээт хугацаатайгаар эзэмшүүлэх

A	1	2	3	4	5
5	Баянлиг сум. Бичигтийн хадны зураг	1999	Зургийг хэвээлэх, битүү цоолборлох, сийлэх аргуудаар бүтээсэн бөгөөд зургууд нь эвдэрч, гэмтэлгүй байгаль дахь уран зургийн цогц галерей мэт хадгалагдаж үлдсэнээрээ бусад дурсгалуудаас онцлог юм. Зургийн зохиомж, дүрслэл, сэдэв нь өргөн хүрээг хамарсан байдаг.	Гэгээрлийн яам	
6	Баянлиг сум. Лигийн цагаан агуй	1999	Монгол оронд хүн үүсч бий болсон он цагийг 700 000 жилийн насаар урагшлуулснаараа түүх, археологийн судалгаанд чухал ач холбогдолтой.	Гэгээрлийн яам	
7	**Булган аймаг** Баян-агт сум. Шивээт-улааны хүн чулуун цогцолбор	1999	Олон төрлийн дурсгалуудын цогцолбор	Гэгээрлийн яам	Зөөгдөн хөдөлсөн дурсгалуудыг буцаах, хамгаалалтын бүсийг тогтоох
8.	**Говь-алтай аймаг** Халиун сум. Цагаан голын сүг зурагтай хад	1999	Чулуун зэвсэг, хүрлийн үеийн сүг зураг, дүрс, овог аймгуудын тамга тэмдгүүд нэг дор төвлөрсөн нь түүхч, судлаачдын хэрэглэгдэхүүн болдог.	Гэгээрлийн яам	Хамгаалалтын бүсийг тогтоох
9	Чандмань сум. Чандмань уулын овоо ба бунхан	1999	Чандмань уулыг нутгийн ард түмэн шүтэж тахин ан хийхийг цээрлэдэг	Гэгээрлийн яам	

	[illegible] гол сум. "Их бурхант" чулуун бурхны цогцолбор	1999	уулын энгэр дагуулан чулуугаар газар шигтгэж уран гоёмсгоор хийсэн ба Монголд ийм хийцийн бурхан өөр байхгүй.	нам	
11.	**Дундговь аймаг** Өлзийт сум. Дэл ууланд орших буган чулуу, сүг зурагтай хад	1999	Хүрлийн үеийн хадны зургууд. Нэг дор олноор зурсан сүг зургууд асар ховор бөгөөд цаашид устаж үгүй болж болзошгүй.	Гэгээрлийн нам	Хамгаалалтын бүсийг тогтоох
12.	**Завхан аймаг** Шилүүстэй сум. Дааган дэлт буган хөшөөний цогцолбор	1999	Нутгийнхан тахиж шүтдэг, [illegible] цээртэй Дааган дэл [illegible] ард байрладаг 8 ширхэг буган чулуун хөшөө болно.	Гэгээрлийн нам	Хашаа барих, хамгаалалтын бүсийг тогтоох
13	**Өмнөговь аймаг** Номгон сум. Шүүлэн долоон уулын дурсгал.	1999	Хадны сүг зургийн дүрслэл нь бусад хадны зургаас өвөрмөц бөгөөд хүний нүүр царай, толгойн дүрсүүдийг зурсан байдаг.	Гэгээрлийн нам	Хамгаалалтын бүсийг тогтоох
14.	**Сүхбаатар аймаг** Дарьганга сум. Хөргийн хөндийн хүн чулуунууд	1999	Монголын үеийн хүн чулуунууд нэг дор их хэмжээний талбай эзэлэн оршдог. Энэ үеийн хүн чулуунуудаас хувцасгүй нүцгэн хүний бие эрхтнийг дүрсэлсэн байдгаараа бусдаас онцлогтой.	Гэгээрлийн нам	Хөшөө чулуунуудын зарим нь хагарч гэмтэн унасан. Их талбай эзэлсэн тул хамгаалалтын бүсийг тогтоох

A	1	2	3	4	5
15.	Дарьганга сум. Хөхлийн ширээний хүн чулуунууд	1999	Энэ газрын хүн чулуу нь мөн нүцгэн дүрслэгдсэн. Онцлог нь зүүн гартаа тахилын аяга барьсан болно.	Гэгээрлийн яам	Хоргийн хөндийн дурсгалаас 5 км орчим зайтай оршдог тул хамгаалалтын бүс тогтоох
16.	Дарьганга сум. Алтан Овооны хүн чулуунууд	1999	Их хэмжээний талбай эзлэн оршдог. 13-15-р зууны үеийн язгууртан болоод ард түмний дээл хувцас өмсгөлийг судлахад чухал хэрэглэгдэхүүн болдог.	Гэгээрлийн яам	Сумын дэргэд байдаг тул хамгаалалтын бүсийг тогтоох
17.	Түвшинширээ сум. Дэлгэр хаан уулын дурсгалууд	1999	Тус дурсгалт газарт хадны сүг зураг, хүрлийн болон Хүннүгийн үеийн булшнууд, эртний хотын үлдэгдэл, шивээ зэрэг олон төрлийн дурсгалууд цогцолбор байдлаар оршдгоос гадна ан амьтан элбэг, байгалийн үзэсгэлэнт цогцолбор газар болно.	Гэгээрлийн яам	
18	Алтанбулаг сум Өнгөтийн цогцолбор	1999	Эртний хүн чулуунууд, дөрвөлжин булш, хөшөө чулуунууд нэг дор их талбай эзлэн оршдог.	Гэгээрлийн яам	
19.	Батсүмбэр сум. Ноён уулын булш	1999	Дэлхий дахинд нэрд гарсан булш бөгөөд Хүннү- [illegible]	Гэгээрлийн яам	

	[illegible] сум. [illegible] Цэнхэрийн агуй	[illegible]	[illegible] палеолитийн үед (20000-15000) холбогдох учраас Монгол, Ази төдийгүй дэлхийн палеолитийн үеийн хүн төрөлхтний түүх, соёлыг судлахад үнэлж баршгүй материал болох бөгөөд утга санаа, зохиомж дүрслэлийн хувьд маш өвөрмөц онцлогтой.	[illegible] яам	Сангасаар дүүрсэн. Хананы зураг нь тоосжилт болоод элдэв бичгээр дүүрсэн тул цэвэрлэж зургийг дахин сэргээх, агуйн аманд торон хаалга хийх, Дэлхийн соёлын болон байгалийн өвийн жагсаалтад бүртгүүлэх
21.	Үенч сум. Ямаан усны сүг зурагтай хад	1999	Түүхийн олон үеийг төлөөлж чадах хадны сүг зураг дүрс бичигтэй.	Гэгээрлийн яам	Хаван хадны дээд толгойн оройгоор амьтан орохоос сэргийлж хайс татах
22.	**Хөвсгөл аймаг** Мөрөн сум. Уушгийн өвөрт орших буган хөшөөний цогцолбор	1999	Нийт 15 ширхэг буган чулуун хөшөө цогцолбор байдлаар оршиж байгаа.	Гэгээрлийн яам	

A	1	2	3	4	5
23.	**Галт сум.** Бартад багийн орчим дахь буган хөшөөнүүд	1999	Ур хийц болон хөшөөнд дүрслэгдсэн зэр зэвсгээрээ онцлог дүрслэлтэй бөгөөд 8-10 ширхэг буган хөшөө, хиргисүүр хамтдаа том талбай эзлэн оршдог.	Гэгээрлийн яам	
24.	**Хэнтий аймаг** Биндэр сум. Рашаан хадны дурсгал	1999	Чулуун зэвсгийн үеэс 16-р зууны үед хамаарагдах төрөл бүрийн олдвор, сүг зураг, бичээс, булшны байгууламж олноороо төвлөрсөн цогцолбор газар	Гэгээрлийн яам	Дурсгалын эргэн тойронд ухалт малталт хийж онгорхой гүн нүх болгож орхисон тул булах, хамгаалалтын бүсийг тогтоох.
25.	Батширээт сум. Өглөгчийн хэрэм	1999	Рашаан хадны дурсгалтай ойролцоо оршдог.	Гэгээрлийн яам	
26.	**Өвөрхангай аймаг** Богд сум. Тэвш уулын хадны сүг зураг	1999	Олон үеийн сүг зургуудыг агуулсан бөгөөд өвөрмөц зурлагатай.	Гэгээрлийн яам	

Тав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зохион байгуулалтын үйл ажиллагааны бүтэц

/үх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хамгаалах, эн засварлах Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх г "Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай ь"-ийн дагуу соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн ргааны төв байгууллага буюу Гэгээрлийн яам, йн орон нутгийн Засаг дарга нар зохион байгуулна.
эхүү хөтөлбөрийн жагсаалтын "долоо"-д заасан , соёлын дурсгалт цогцолбор газруудыг "Тусгай аалалттай газар нутгийн тухай хууль"-ийн дагуу , соёлын дурсгалт газар болгох асуудлыг Гэгээр- яам, Байгаль орчны яам хамтран боловсруулж огдох байгууллагад өргөн мэдүүлэх болно.
өтөлбөрийн жагсаалтын "тав", "зургаа"-д заасан , соёлын үл хөдлөх дурсгалуудын хуулбар, хэв, эсийн дардас авах зэрэг ажлуудыг Шинжлэх ухааны и, Соёлын өвийн төв (Засгийн газрын агентлаг) зохион байгуулах болно.
өтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих ажлыг Засгийн ын тохируулагч агентлаг Соёлын өвийн төв зохион уулна.

Зургаа. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хадг хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг дараахь хөрөнг эх үүсвэрээр санхүүжүүлнэ. Үүнд:

1. Улсын төвлөрсөн болон орон нутгийн төсөв;
2. Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тус зориулалт бүхий сан;
3. Гадаад орон болон олон улсын байгууллa хөрөнгө;
4. Дотоод, гадаадын аж ахуйн нэгж, байгууллa иргэдээс өгсөн хандив, тусламжийн хөрөнгө.

Хөтөлбөрийг санхүүжүүлэх хөрөнгийн эх үүсвэр

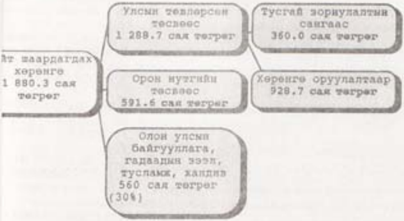

үүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг хадгалж
гаалах, сэргээн засварлах хөтөлбөрийг санхүүжүүлэх
з, хэлбэр нь дараахь журмаар хэрэгжинэ:

. Улсын хамгаалалтад байгаа түүх, соёлын үл
лөх дурсгалыг сэргээн засварлах, консерваци хийх,
за саравч барих, хуулбар хийх зэрэг ажлуудад
рдагдах хөрөнгийг хөтөлбөрийн жагсаалтад заасан
удад улс, орон нутгийн төвлөрсөн төсвийн
энгөнөөс гаргах;

. Хөтөлбөрийн жагсаалтын тавд тусгагдсан "Хуулбар
эн хэв авч Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийн улсын
дсэн бүртгэл-мэдээллийн санд хадгалах дурсгал"-ын
саалтад орсон түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгалуудад
эл боловсруулан хөрөнгийг түүх, соёлын дурсгалт
лийг хамгаалах тусгай зориулалтын сангаас гаргах
гадаад орнуудын уг ажлыг эрхэлдэг байгууп-
удад хандаж дэмжлэг авах ажлыг зохион байгуулах);

.Хөтөлбөрт тусгагдсан улсын хамгаалалтад байгаа
охон дурсгалуудыг хамгаалах, сэргээн засварлах
иг үе шаттайгаар хамтран хэрэгжүүлэх төсөл
овсруулж олон улсын байгууллага, санд хандах
айлбал, Богд хааны ногоон ордон, Чойжин ламын
Дамбадаржаа хийд г.м);

. Дэлхий дахинд нэрд гарсан түүх, соёлын
галуудыг хамгаалах, сэргээн засварлах ажлыг олон
и байгууллага, гадаад орнуудын хамтын ажиллагааны

байгууллагуудтай хамтран төслийн шугамаар хэрэгжүү (Тухайлбал, Түрэгийн үеийн руни бичигт хөш Кюльтегин, Билгэ хан, Тоньюкукийн хөшөө, Хархо хотын туурь г.м);

5. Улсын хамгаалалтад байгаа түүх, соёлын хөдлөх дурсгалуудыг хамгаалах, сэргээн засвар төслүүдийг сонгон шалгаруулсны үндсэн дээр тү соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тусгай зориулал сангаас санхүүжүүлэх.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр	Дугаар 52	Улаанбаата хот

Төрийн албан хаагчийн цалингий талаар авах зарим арга хэмжээний тухай

Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйл 2 дахь хэсгийн 2,4-т болон 7,8 дахь хэсэгт заас үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Төрийн захиргааны албан хаагчийн албан тушаа цалингийн сүлжээг 1 дүгээр хавсралтын, Улсын Хурал, Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, Улсын дээд шү Ерөнхий прокурорын газар, Үндсэн хуулийн цэцийн ал албаны албан хаагчийн албан тушаалын цалинг сүлжээг 2 дугаар хавсралтын, төрийн тусгай алб албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээ дугаар хавсралтын ёсоор тус тус шинэчлэн баталсугай

2.Төрийн үйлчилгээний албаны албан хааг цалингийн санг 1998 оны 4 дүгээр сарын 1-ний өд эхлэн 10 хувиар нэмэгдүүлсүгэй.

3.Төрийн үйлчилгээний албаны зарим албан хаа олгох нэмэгдэл хөлс, нэмэгдлийн доод хэмжээг 4 дү хавсралтын ёсоор тогтоосугай.

4.Төрийн үйлчилгээний албаны зарим албан хаа олгох нэмэгдэл хөлс, нэмэгдлийн жишиг хэмжээг эн тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар баталсан доод хэм үндэслэн тогтоож байхыг Сангийн сайд П.Цагаан, Э мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд Л.Зориг, Гэгээр сайд Ч.Лхагважав нарт зөвшөөрсүгэй.

Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Төрийн албан чид нэмэгдэл олгох журам батлах тухай" Засгийн ми 1995 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдрийн 96 ар тогтоолын 7 дугаар хавсралт, "Төрийн албан чийн цалингийн сүлжээг шинэчлэн батлах тухай" ийн газрын 1997 оны 9 дүгээр сарын 28-ны өдрийн дугаар тогтоолын 1,2 дугаар заалтыг тус тус нгүй болсонд тооцсугай.

нгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

нгийн сайд **П.ЦАГААН**

үүл мэнд, нийгмийн
мгааллын сайд **Л.ЗОРИГ**

Засгийн газрын 1998 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

ТӨРИЙН ЗАХИРГААНЫ АЛБАН ХААГЧИЙН АЛБАН ТУШААЛЫН ЦАЛИНГИЙН СҮЛЖЭЭ

/сард төгрөгөөр/

Цалингийн сүлжээний шатлал	Албан тушаалын зэрэглэл												
	ТЗ-1	ТЗ-2	ТЗ-3	ТЗ-4	ТЗ-5	ТЗ-6	ТЗ-7	ТЗ-8	ТЗ-9	ТЗ-10	ТЗ-11	ТЗ-12	ТЗ-13
1	23377	25199	27020	29842	30967	33092	35218	37343	39468	41593	43870	46299	48880
2	23757	25578	27400	29222	31347	33472	35673	37950	40075	42200	44553	47058	49639
3	24136	26034	27779	29601	31726	33851	36128	38557	40682	42808	45236	47817	50398
4	24592	26489	28159	29981	32106	34155	36584	39164	41290	43415	45920	48652	51233
5	25047	27020	28538	30360	32485	34686	37039	39848	41973	44098	46603	49487	52067
6	25578	27400	28994	30815	32941	35142	37571	40531	42656	44781	47362	50398	52978
7	26110	27931	29449	31271	33396	35597	38102	41214	43339	45464	48121	51308	53889
8	26565	28387	29906	31726	33851	36053	38633	41821	43670	46147	48880	52719	54724
9	27020	28842	30360	32182	34307	36584	39164	42428	44553	46906	49715	53264	55559
10	27476	29222	30815	32485	34838	37191	39772	43035	45236	47665	50549	53880	56318
11	27931	29677	31271	33092	35369	37798	40379	43643	45995	48424	51308	54646	57077
12	28311	30132	31802	33700	35901	38709	40986	44250	46754	49183	52067	55407	57836
13	28690	30588	32333	34307	36508	39316	41745	44857	47438	49866	52751	56166	-
14	29146	31043	32941	34914	37115	39848	42504	45464	48121	50549	53434	56925	-
15	29601	31499	33548	35445	37722	40379	43263	46071	48804	51233	54117	-	-
16	29981	31954	34155	35977	38330	40910	43870	46679	49487	51840	54800	-	-
17	30284	32409	34686	36508	38861	41366	44477	47210	50094	52447	-	-	-
18	30588	32865	35218	37039	39392	41821	45085	47741	50701	53054	-	-	-
19	30891	33244	35749	37495	39923	42276	45616	48121	51308	-	-	-	-
20	31119	33624	36204	37950	40379	42856	46071	48652	51918	-	-	-	-
21	-	34003	36584	38330	40834	43035	46527	-	-	-	-	-	-
22	-	34307	36887	38709	41290	43415	46982	-	-	-	-	-	-
23	-	-	37191	39013	41669	43794	-	-	-	-	-	-	-
24	-	-	-	38316	42049	44098	-	-	-	-	-	-	-

УЛСЫН ИХ ХУРАЛ, ЕРӨНХИЙЛӨГЧ, ЗАСГИЙН ГАЗАР, УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ, ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОРЫН ГАЗАР, ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН АЖЛЫН АЛБАНЫ АЛБАН ХААГЧИЙН АЛБАН ТУШААЛЫН ЦАЛИНГИЙН СҮЛЖЭЭ

/сард төгрөгөөр/

Цалингийн сүлжээний шатлал	Албан тушаалын зэрэглэл										
	AA-11	AA-10	AA-9	AA-8	AA-7	AA-6	AA-5	AA-4	AA-3	AA-2	AA-1
1	29297	30967	33092	35218	37343	39468	41593	43870	46299	48728	51157
2	29753	31347	33472	35673	37950	40075	42200	44553	46982	49487	51992
3	30284	31726	33851	36128	38557	40682	42808	45236	47665	50246	52826
4	30891	32106	34155	36554	39164	41290	43415	45920	48348	51005	53838
5	31574	32485	34686	37039	39846	41973	44098	46603	49031	51840	54648
6	32258	32941	35142	37571	40531	42656	44781	47362	49866	52675	55559
7	32865	33396	35607	38102	41214	43339	45464	48121	50026	53585	56470
8	33472	33851	36053	38633	41821	43870	46147	48880	51308	54496	57380
9	34079	34307	36584	39164	42428	44553	46900	49715	51992	55407	58291
10	34686	34838	37191	39772	43035	45236	47665	50549	52675	56318	59202
11	35294	35369	37798	40379	43643	45895	48424	51308	53358	57077	60113
12	35825	35901	38709	40986	44250	46754	49183	52067	54041	57836	-
13	36356	36508	39316	41745	44857	47438	49866	52751	54724	-	-
14	36887	37115	39848	42504	45464	48121	50549	53434	55407	-	-
15	37343	37722	40379	43263	46071	48804	51233	54117	-	-	-
16	37798	38330	40910	43870	46679	49487	51840	54800	-	-	-
17	38254	38861	41386	44477	47210	50094	52447	-	-	-	-
18	38709	39392	41821	45085	47741	50701	53054	-	-	-	-
19	39164	39923	42276	45616	48121	51308	-	-	-	-	-
20	39544	40379	42656	46071	48652	51916	-	-	-	-	-
21	39923	40834	43035	46527	-	-	-	-	-	-	-
22	40227	41290	43415	46982	-	-	-	-	-	-	-
23	-	41669	43794	-	-	-	-	-	-	-	-
24	-	42049	44098	-	-	-	-	-	-	-	-
25	-	42428	44402	-	-	-	-	-	-	-	-

Засгийн газрын 1998 оны 52 дугаар тогтоолын 3 дугаар хавсралт

ТӨРИЙН ТУСГАЙ АЛБАНЫ АЛБАН ХААГЧИЙН АЛБАН ТУШААЛЫН ЦАЛИНГИЙН СҮЛЖЭЭ

/сард төгрөгөөр/

Цалингийн сүлжээний шатлал					Албан тушаалын зэрэглэл													
	ТТ-1	ТТ-2	ТТ-3	ТТ-4	ТТ-5	ТТ-6	ТТ-7	ТТ-8	ТТ-9	ТТ-10	ТТ-11	ТТ-12	ТТ-13	ТТ-14	ТТ-15	ТТ-16	ТТ-17	ТТ-18
1	21556	23377	25199	27020	28235	28842	29906	30967	33092	33700	34459	35218	37343	39468	41593	43870	45299	48880
2	22163	23984	25958	28690	29906	30360	31423	32485	34307	35066	35825	36584	38861	41138	43263	45692	47969	50701
3	22922	24743	26869	30360	31574	32030	33244	34459	35673	36887	37495	38254	40531	42959	44781	47513	49790	52523
4	23681	25351	27628	32030	33244	33548	35066	36280	37191	38254	39164	39772	42200	44629	46299	49335	51612	54344
5	24288	26110	28538	33700	34914	35218	36280	37950	38405	39620	40682	41290	43870	46451	47817	51157	53434	56166
6	25047	26717	29297	35369	36584	36887	37950	39468	39772	40986	42200	42959	45540	48121	49487	52978	55255	57836
7	25806	27476	30208	37191	38405	38709	39468	40986	41138	42352	43718	44326	47210	49942	51157	54800	56925	-
8	26413	28083	30967	-	-	39772	40986	42428	42504	43718	44933	45592	48652	51919	53054	-	-	-
9	27172	28842	31878	-	-	-	-	-	43794	44933	45995	46982	-	-	-	-	-	-
10	27931	29601	32637	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	28690	30360	33548	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	29449	31119	34307	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Засгийн газрын 1998 оны 52 дугаар тогтоолын 4 дүгээр хавсралт

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ АЛБАНЫ ЗАРИМ АЛБАН ХААГЧИД ОЛГОХ НЭМЭГДЭЛ ХӨЛС, НЭМЭГДЛИЙН ДООД ХЭМЖЭЭ

Салбар	Албан тушаал	Сар тутам олгох нэмэгдэл хөлс, нэмэгдлийн доод хэмжээ /төгрөг/
	Нэг.Нэмэгдэл хөлс	
Боловсрол, шинжлэх ухаан	-декан	3000
	-тэнхимийн эрхлэгч	2600
	-салбар, сектор, товчооны эрхлэгч	2200
	-лабораторийн эрхлэгч	2000
Эрүүл мэнд	-эмнэлгийн тасгийн эрхлэгч	1600
	Хоёр. Нэмэгдэл	
Боловсрол	-оюун ухаан, бие эрхтэний согогтой хүүхдийн ерөнхий боловсролын тусгай сургуулийн захирал, дэд захирал, багш	2400
Эрүүл мэнд	-гоц халдварт, шүүх эмнэлэг, эмгэг анатомын их эмч	2400
	-мэс засал, гэмтэл согог, сэхээн амьдруулах, мэдээгүйжүүлэх, эх барих эмэгтэйчүүдийн их эмч, хөдөөгийн сум, эрхийн их эмч, багийн бага эмч	2000
Хөдөлмөр урлаг	-гоцлол жүжигчин	2000

Тайлбар:1.Энэхүү хавсралтын "Хоёр"-ын 2-т заасан нэмэгдэл авч байгаа эмч нар тасгийн эрхлэгчийн ажлыг давхар гүйцэтгэж байгаа бол тэдэнд нэмэгдэл хөлс, нэмэгдлийг давхардуулан олгоно.

2.Холбогдох салбарын ахлах албан хаагчид 1400 төгрөгийн нэмэгдэл хөлс /мэргэшлийн зэргийн нэмэгдэл давхардуулахгүйгээр/-ийг олгоно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр Дугаар 53 Улаанбаатар хот

Албан тушаалын цалингийн жишиг шинэчлэн тогтоох тухай

Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газр ТОГТООХ нь:

1.Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг зарим ат хаагчийн албан тушаалын сарын цалингийн жишгийг дурдсанаар шинэчлэн тогтоож, 1998 оны 4 дүгээр са 1-нээс эхлэн мөрдүүлсүгэй.

Нийслэлийн дүүргийн Засаг дарга	40986-48576 төгрө
Сумын Засаг дарга	37950-45540 төгрө
Хорооны Засаг дарга	30360-36432 төгрө
Багийн Засаг дарга	25806-31878 төгрө

2.Сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хур Тэргүүлэгчдийн даргын албан тушаалын сарын цалинг тогтоолын 1 дүгээр зүйлд заасан сум, дүүргийн За даргын албан тушаалын сарын цалинтай адил бай шинэчлэн тогтоосугай.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Албан туш лын цалингийн жишиг шинэчлэн тогтоох тухай" Засг газрын 1997 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдрийн дүгээр тогтоолын 1 дүгээр зүйлийг хүчингүй бол тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХА

Сангийн сайд П.ЦАГААН

Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд Л.ЗОРИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

998 оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр Дугаар 54 Улаанбаатар хот

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай

іийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэм- тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол н Засгийн газраас ТОГТООХ нь:
іийгмийн даатгалын сангаас олгох бүрэн тэтгэврийн хэмжээг 12000 төгрөгөөр тогтоож, 11001 төгрөгөөс 0 төгрөг хүртэлх тэтгэвэр, хувь тэнцүүлсэн эврийг 1000 төгрөгөөр, 20001 төгрөгөөс дээш эврийг 500 төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлж, энэ оны үгээр сарын 1-нээс эхлэн олгохыг Эрүүл мэнд, мийн хамгааллын сайд П.Зоригт даалгасугай.

онгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

үүл мэнд, нийгмийн
мгааллын сайд **П.ЗОРИГ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

98 оны 4 дүгээр рын 22-ны өдөр Дугаар 57 Улаанбаатар хот

Хөрөнгө оруулалтын эрхийн бичгийн баталгаажуулсан ягаан тасалбарыг төлбөрт тооцох тухай

нгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:
улагын худалдаагаар хувьчлагдах төрийн өмчит і төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгжийн ідагдах үнийн дүнгийн 5 хүртэл хувьд хөрөнгө ілтын эрхийн бичгийн баталгаажуулсан ягаан

тасалбарыг төлбөрт тооцон авахыг Төрийн өмч хорооны дарга З.Энхболдод зөвшөөрсүгэй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1998 оны 4 дүгээр сарын 22-ны өдөр Дугаар 60 Улаанбаат хот

Төрийн захиргааны зарим байгуу лагын суудлын автомашины парки шинэчлэх тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Төрийн захиргааны зарим байгууллагын суу автомашины паркийг шинэчлэх төслийг зөвшөөрч Я "Иточу" корпорацитай хэлэлцээ хийж, гэрээ байгуул Сангийн сайд П.Цагаан, Дэд бүтцийн хөгжлийн Г.Нямдаваа нарт зөвшөөрсүгэй.

2.Суудлын автомашиныг шинэчлэхэд шаардлаг хөрөнгийг 1999 оноос эхлэн улсын жил бүрийн тө тусган санхүүжүүлэхийг Сангийн сайд П.Цаг даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд **Г.НЯМДАВАА**

Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

8 оны 4 дүгээр Улаанбаатар
сарын 22-ны өдөр Дугаар 64 хот

Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллагын арга хэмжээнд оролцож байх зардлын тухай

н Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын Үндсэн Хуулийн гаар зүйлийн 1-ийн "А" заалтыг үндэслэн Монгол Засгийн газраас ТОГТООХ нь:
н Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын Бага Хурлын ын, бүсийн хурал болон Захиргааны Зөвлөлийн хурлуудад оролцох Засгийн газрын хоёр өгч, эзэд, үйлдвэрчний байгууллагын тус бүр нэг өгчийн зардлыг жил бүрийн төвлөрсөн төсөвт тусгаж, тухай бүрт нь санхүүжүүлж байхыг н сайд П.Цагаанд даалгасугай.

гол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХАН

гийн сайд П.ЦАГААН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

3 оны 4 дүгээр Улаанбаатар
н 22-ны өдөр Дугаар 65 хот

Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах ажлыг эрчимжүүлэх тухай

гол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:
ингис хааны дурсгалын цогцолборыг "Хатан Туул", ы хөндий", "Хан Хэнтий" төслийн хүрээнд үүлэх "Чингис хааны дурсгалын цогцолбор сан"-аналыг зүйтэй гэж үзсүгэй.
цогцолборыг байгуулахтай холбогдсон хөрөнгө лт болон бусад зардлын тооцоог иж бүрнээр хийж, ой санал бэлтгэн Засгийн газарт оруулахыг Дэд

бүтцийн хөгжлийн сайд Г.Нямдаваа, Гэгээрлийн
Ч.Лхагважав нарт даалгасугай.

3.Чингис хааны дурсгалын цогцолборын статус б
Чингис хааны нэрийг зөв зохистой хэрэглэх та
хуулийн төсөл боловсруулж 1998 оны III улиралд Зас
газарт оруулахыг Хууль зүйн сайд Ж.Амарса
даалгасугай.

4.Чингис хааны дурсгалын цогцолборыг б
ашиглалтад оруулах хүртэл "Төр ёсны уламжлалын му
байгуулах байрыг "Чингис хааны дурсгалын цогцо
сан"-д 1998 оны 7 дугаар сард багтааж олгохыг Тө
өмчийн хорооны дарга З.Энхболдод үүрэг олгосугай

5.Чингис хааны дурсгалын цогцолбор байгуулах
сэд хандив хуримтлуулах, олон нийтийг түүх, соёл
уламжлалаа таних мэдэх сурталчилгааг өргөн хүрэ
зохион байгуулахыг бүх шатны Засаг дарга
даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХА

Гэгээрлийн сайд Ч.ЛХАГВ

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.НЯМДА

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

8 оны 4 дүгээр
ын 15-ны өдөр

Дугаар 132

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗҮЙЛ, ХЭСГИЙГ ТАЙЛБАРЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн ерөнхий
ны хүсэлтийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлын
лийн хуулийн зарим зүйл, хэсгийг нэг мөр ойлгох, зөв
эх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Дээд шүүхээс
Х нь:
Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн хуулийн /цаашид
улийн хууль" гэх/ зарим зүйл, хэсэг заалтыг дор
анаар тайлбарласугай:
1. Сонгуулийн хуулийн 42 дугаар зүйлийн 2
хэсэгт заасан "... нөхөн сонгууль явуулахад энэ
н холбогдох заалтыг баримтлах" гэдгийг хуульд нөхөн
лийн тухайд тусгай журам тогтоосноос бусад бүх
г нөхөн сонгуулийн үед ээлжит сонгуулийн нэгэн адил
мөрдөнө гэж ойлгоно. Тухайлбал, Монгол Улсын Их
с нөхөн сонгууль зарлахаас өмнө улсын бүртгэлд
үлсэн нам, намуудын эвсэл, бие даан нэрээ дэвшүүлэгч
нь нөхөн сонгох Улсын Их Хурлын гишүүнд нэр дэвшүүлэх
байна.
2. Сонгуулийн хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 2 дахь
н "Эвсэл байгуулсан намууд сонгуульд болон шинээр
дсон Улсын Их Хуралд нэгэн этгээд болж оролцох бөгөөд
н аль нэг нам дангаараа /эвслээс гадуур/ нэр дэвшүүлж
лохгүй" гэдгийг эвсэл байгуулсан намууд ээлжит болон
сонгуульд тус тусдаа бие дааж нэр дэвшүүлж болохгүй
лгон хэрэглэнэ.
3. Монгол Улсын Их Хурлын гишүүнийг нөхөн сонгох
лийн хугацаа нь Монгол Улсын Их Хурлаас товлон
ан өдрөөс эхлэн Сонгуулийн хуулийн 42 дугаар зүйлд
ар 45 хоног байна гэж ойлгох бөгөөд сонгуулийн үе
ажлын хугацааг Улсын Их Хурлын гишүүний нөхөн
лийн тухайд тусгайлан заагаагүй бол ээлжит сонгуулийн
ны хугацаатай харьцуулан тогтооно.

ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ Д.ДЭМБЭРЭЛЦЭРЭН

ШҮҮГЧ Д.ТУНГАЛАГ

СЭТГҮҮЛИЙН ЗӨВЛӨЛ

Ерөнхий эрхлэгч	Л. Цог
Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга	Б. Ганбат
Гишүүд:	С. Баяр
	Б. Баламханд
	С. Батмөнх
	Ч. Дашнам
	Б. Энэбиш
Техник редактор	С. Итгэлт
Уншиж хянасан	Сан. Жаргалсайхан
	Б. Янжинлхам

Зах №34
Үйлдвэрт шилжүүлсэн 1998 оны 5-р сарын 6-нд
Өрөлтөд 1998 оны 5-р сарын 6-нд. Хэвлэлтэд 1998 оны 5-р сарын 20-нд. Хэвлэлийн хуудас 6.0
Хэвлэсэн тоо 4059 ш

Манай хаяг: Улаанбаатар-12
Төрийн ордон. Утас 322838

Төр, Засгийн Үйлчилгээ Аж Ахуйг Эрхлэх Газрын харьяа Хэвлэх үйлдвэр